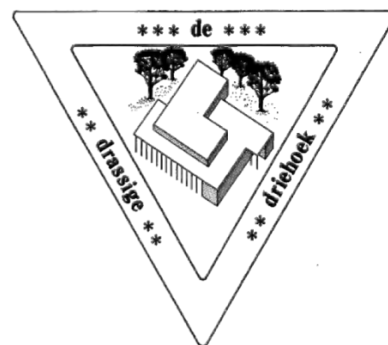

BUURTBLAD DE DRASSIGE DRIEHOEK

THEMA: TUINBOUW IN PASGELD

COLOFON EN CONTACT

Buurtvereniging “De Drassige Driehoek”

Jaagpad 148-d, 2288 CN Rijswijk

@: buurtverenigingddd@gmail.com

Gironummer NL59 INGB 0000 2810 34

Buurtblad

Het buurtblad verschijnt 2-3 keer per jaar.

Oplage: 700 exemplaren die huis aan huis worden bezorgd in Pasgeld, 't Haantje en de Delftweg.

Redacteur:

Wilbert van Bijlert

@: buurtbladdedrassigedriehoek@gmail.com

Adverteren in dit blad?

Neem contact op via het e-mailadres van het buurtblad.

Deadline aanleveren volgende nummer:

1 november 2019. Stuur uw artikel, brief etc. naar het e-mailadres van het buurtblad

Bespreken buurthuis

Via het mailadres van de buurtvereniging (zie hierboven).

Lid worden?

Stuur een mail naar

ikwordlid@dedrassigedriehoek.nl. Vermeld uw naam, voorletters, adres, woonplaats, e-mailadres en liefst ook uw telefoonnummer. Wij nemen dan contact met u op. De contributie in 2019 bedraagt 12 euro per jaar.

Privacy

We gebruiken uw gegevens alleen voor de ledenadministratie. Uw e-mailadres, uw adres en uw telefoonnummer gebruiken we alleen om contact met u te houden over zaken die de vereniging betreffen. We sturen u alleen e-mail om u op de hoogte te brengen van activiteiten of veranderingen. We geven uw gegevens niet door aan anderen.

Organisatie activiteiten

Bridgen: Henk Verwolf, tel. 06-222 99 270

Klaverjassen: Arie Albers, tel. 070-39 33 658

Buurtmaaltijd: Frederiek Breemhaar,

@: fbreemhaar@gmail.com

Kinderboerderij: Anne Boting, tel. 015-75 07

488, Caroline van Leeuwen, tel. 015-21 43 027

Contactgroep Rijswijk-Zuid (Overlegorgaan met de gemeente) P. Witteman,

tel. 015-21 48 954

Werkgroep Pasgeld: werkgroeppasgeld@gmail.com

Foto voorkant:

Transport van groenten (o.a. komkommers) vanaf het tuinbouwbedrijf van de familie Nowé aan de Pasgeldlaan in de jaren '50. V.l.n.r. Cor Nowé, Willem Nowé (de vader van Cor), Cor van der Berg (een neef die destijds aan het Jaagpad 108 woonde), Cor Nowé sr (de grootvader van Cor) en Jacques Bartelomij, een vriend die destijds ook aan het Jaagpad woonde. Op de achtergrond zijn de dienstwoningen bij de ingang van de TNO aan de Lange Kleiweg te zien. Deze zijn enkele jaren geleden gesloopt.

De bebouwing van Rijswijk-Buiten groeit langzaam maar zeker vanuit het westen richting de spoorlijn en de Vliet. In Sion is een volledige woonwijk ontstaan en ook in 't Haantje neemt het aantal woningen sterk toe. In Pasgeld zijn de eerste veranderingen ook zichtbaar. Bij de boerderij aan het begin van de Lange Kleiweg, tegenover de kinderboerderij, zijn de afgelopen maanden zowel de kassen als de stallen gesloopt. In april informeerde de gemeente buurtbewoners over de bouw van 200 woningen tussen het Jaagpad en de Lange Kleiweg. Met het bebouwen van dit gebied zal een mooie natuurstrook verdwijnen die de buurt een groen, bijna on-Randstedelijk karakter geeft. Tegelijk was bekend dat woningbouw in de planning stond. Bovendien zijn veranderingen van alle tijden. Tot het eind van de 19^e eeuw was Pasgeld een buitenplaats met een landhuis en een paar boerderijen. Na de gedeeltelijke sloop van het landhuis in 1890 zijn steeds meer stukken grond van de buitenplaats verkocht. Hierop vestigden zich tuinders en aan het Jaagpad werden aan het begin van de 20e eeuw tussen de Lange Kleiweg en de Pasgeldlaan huizen gebouwd. In de jaren '30 werden de huizen ten noorden van de Pasgeldlaan gebouwd en in de jaren '50 de woningen aan de Van Hardenbroeklaan.

De Haagse gemeentearchivaris Van Veldhuijzen schreef in een artikel over de buitenplaats Pasgeld in 1967 al: "Er staan grote veranderingen in dit gebied voor de deur. Meer en meer zal het landelijke karakter verdwijnen en zal de buurt nog meer vastgeklit raken aan Delft. Wellicht was het goed, voordat een bekend beeld verdwijnt, haar verleden te beschrijven". Het artikel deed mij beseffen dat ik, sinds 2008 woonachtig in de Van Hardenbroeklaan, weinig wist van het tuinbouwverleden van de buurt. Dat er achter onze garage kassen hadden gestaan was mij bekend. Maar wat er verbouwd werd en hoeveel tuinbouwbedrijven gevestigd waren, was mij onbekend. Vandaar dat ik in de herfst van 2018 de twee voormalige eigenaren van een tuinbouwbedrijf die nog in de buurt wonen, Cor Nowé en Ger van der Eijk, heb opgezocht. Ik vroeg ze of zij mij wilden vertellen over hun bedrijf en het tuinbouwverleden van de buurt. Zij hebben mij heel levendig zowel de geschiedenis van hun bedrijf als hun leven in Pasgeld geschetst. Het gaf een mooi tijdsbeeld en een indruk van het harde werken dat met een tuinbouwbedrijf gepaard gaat. Ik wil Cor en Riet Nowé en Ger en Olga van der Eijk nogmaals bedanken voor alle informatie die zij hebben gegeven en de tijd die zij voor mij hebben vrijgemaakt.

In het blad vindt u verder artikelen over onder andere de activiteiten van de buurtvereniging, de kinderboerderij en het groenproject, een prijsvraag voor kinderen en nog veel meer. Ook vindt u een verslag van de gemeentelijke informatieavond van 15 april over de bouwplannen in Pasgeld die plaatsvond in een bomvol buurthuis. Degenen die een artikel hebben aangeleverd wil ik zeer bedanken. Dat geldt ook voor Wendy van der Valk, zij heeft de nieuwe layout van het buurtblad gemaakt. Het volgende buurtblad verschijnt aan het einde van dit jaar. Alle bijdragen zijn welkom, dat kan een artikel zijn, een ingezonden brief, een foto van de buurt uit het verleden etc. Mail deze graag voor 1 november naar buurtbladdedrassigedriehoek@gmail.com.

Ik wens u veel leesplezier!
Wilbert van Bijlert

INHOUDSOPGAVE

COLOFON EN CONTACT	2
VOORWOORD REDACTIE	3
INHOUDSOPGAVE	4
VAN DE VOORZITTER	5
TUINBOUW IN PASGELD	6
INTERVIEW MET COR EN RIET NOWÉ	11
INTERVIEW MET GER VAN DER EIJK	16
VERSLAGEN EN ACTIVITEITEN VAN DE BUURTVERENIGING	20
PAASEIEREN ZOEKEN EN PAASLUNCH	21
SPONSOREN KONINGS DAGLOTERIJ	22
VEEL BELANGSTELLING VOOR FOTO-OGHTEND	23
KORT VERSLAG ALV BUURTVERENIGING DE DRASSIGE DRIEHOEK 2019	25
REPAIR CAFE IN BUURTHUIS? WIE WIL HELPEN MET DE ORGANISATIE?	26
KINDER- EN JEUGDPAGINA'S	27
KLEURPLAAT	28
UIT DE BUURT	29
INFORMATIEAVOND VAN DE GEMEENTE OVER ONTWIKKELINGEN PASGELD	29
WERKGROEP PASGELD VAN DE CONTACTGROEP RIJSWIJK-ZUID	34
INGEZONDEN BRIEF: LICHT- EN HORIZONVERVUILING IN ONZE BUURT:	
DE KOMST VAN EEN NIEUWE RECLAMEMAST.	35
OPROEP: EEN BRUG OVER DE VLIET: OF NIET?	37
DIVERSEN	37
OPROEP VAN EEN PAAR BEWONERS VOOR EEN TOEGANKELIJK EN SCHOON PASGELD	37
HERINRICHTING VAN HARDENBROEKLAAN	37
VERKEERSVEILIGHEID	39
BUURTAPP	39
GROEN LANGS DE VLIET – COMPOST EN PLANNEN VOOR 2019	41
MONUMENTEN IN PASGELD EN 'T HAANTJE	47
BURENDAG	49
HERBERG 'T HAANTJE	49
AGENDA BUURTHUIS	50

VAN DE VOORZITTER

Beste buurtbewoners,

Wat heerlijk dat de boel weer in bloei staat! Wat boffen we toch met al dat groen om ons heen. En het is ook nog eens goed voor de insecten, vlinders, vogels... heerlijk. We hebben alweer een paar activiteiten achter de rug. Koningsdag was als altijd leuk. Het was ondanks de kou gezellig druk en er was vooral voor de kinderen veel te doen. En als kinderen plezier hebben, hebben hun vaders en moeders dat meestal ook. Dit jaar was er een poffertjeskraam, maar uiteraard ook de pony's en –altijd leuk- de luchtkastelen, springdingen en windbuilen. Maar ook waren er met Pasen er leuke dingen te doen, zoals Paaseieren zoeken en een Paaslunch met meer dan 50 buurtbewoners. Wat er de komende tijd te doen is, leest u in de agenda.

We werken dit jaar aan de uitstraling en de inventaris van het buurthuis. U zult intussen wel hebben gezien dat de naam van het buurthuis er nu met flinke letters op staat, zodat niemand meer hoeft te zoeken of te twijfelen. En, misschien hebt u het gezien, de bestrating rondom het buurthuis is helemaal opnieuw gelegd, met dank aan de gemeente Rijswijk, die dat op eerste verzoek nog dezelfde week heeft gedaan. Chapeau! Het was wel hard nodig, want op sommige plekken lagen de tegels zo scheef dat je moest uitkijken. Maar dit jaar, als de zon weer de boterbloempjes kust, kunt u gerust weer even naar buiten zonder bergschoenen. Ook de keuken krijgt een opknapbeurt, het plan is nog niet helemaal rond. We hebben heel veel materiaal ontvangen, in nieuwstaat, dat door een bedrijfsverhuizing overbodig was geworden, en in onze keuken zeer welkom is. De koppen en schotels mogen na 20 jaar trouwe dienst met pensioen en worden vervangen door eigentijdser modelletjes. En zo zult u nog wel meer kleine veranderingen gaan merken.

En, ik zeg het nog maar eens, we hopen dat u helpt. We zijn een buurtvereniging, dus we doen het met elkaar. Uw hulp helpt!

Ik wens u een zwoele zomer.

Hans van der Kramer

EEN KORTE GESCHIEDENS

Wie over de Pasgeldlaan of het Jaagpad fietst, kan zich bijna niet voorstellen dat in onze wijk tot 20 jaar geleden komkommers, venkel en meloenen werden verbouwd. Veel producten werden geëxporteerd. Eén van de tuinbouwbedrijven stond, door het verwarmen en verlichten van de kassen, zelfs in de Rijswijkse top vijf van grootverbruikers van elektriciteit.

Op het terrein van de voormalige buitenplaats Pasgeld, het gebied tussen het Jaagpad, de Lange Kleiweg en de TNO, waren vanaf het begin tot het einde van de 20e eeuw een aantal tuinbouwbedrijven gevestigd. De laatste eigenaren waren Bert Moor, Cor Benschop, Cor Nowé en Ger van der Eijk. Bert Moor en Cor Benschop zijn reeds overleden.

De tuinbouwbedrijven van Pasgeld in de tweede helft van de 20e eeuw: 1. Cor Benschop, 2. Cor Nowé, 3. Bert Moor en 4. Ger van der Eijk

Cor Nowé woont samen met zijn echtgenote Riet nog steeds in de woning van waaruit hij tot het einde van de jaren '90 zijn bedrijf runde. Ger van der Eijk is samen met zijn echtgenote Olga in het voorjaar naar het centrum van Rijswijk verhuisd. Op het moment van het interview woonden zij nog aan het Jaagpad, op het terrein waar Ger geboren is en waar hij altijd gewoond heeft. Op het terrein waar Cor Nowé en Ger van der Eijk hun bedrijven hadden, grofweg het terrein tussen het Jaagpad, de TNO, de Lange Kleiweg, de Pasgeldlaan en de Van Hardenbroeklaan, is de afgelopen 20 jaar een riet- en graslandschap ontstaan waar in de lente ganzen broeden en kievieten vliegen en in de winter geschaatst kan worden. Wie goed kijkt ziet nog steeds een paar kenmerken uit de tijd dat hier tuinbouwbedrijven waren. In de tuin van de familie Nowé aan de

Pasgeldlaan staat een schuur waarin vroeger de verwarmingsinstallatie voor de kassen stond. En wie de vaarsloot langs de Pasgeldlaan volgt, komt uit bij een overwoekerde weg waarover destijds dagelijks vrachtauto's met planten en groenten reden. Tijd om Cor Nowé en Ger van der Eijk te vragen naar hun bedrijven en hun leven als tuinbouwer in Pasgeld. Maar eerst een korte geschiedenis van de tuinbouw in onze buurt.

April 2019: de kas met verwarmingsinstallatie van de familie Nowé en de weg waarover de vrachtwagens van de tuinbouwbedrijven naar het Jaagpad reden. Op de achtergrond is de watertoren te zien. Links van de weg ligt het terrein waarop het bedrijf van de familie Nowé was gevestigd, aan de rechterzijde bevonden zich de kassen van de familie Moor.

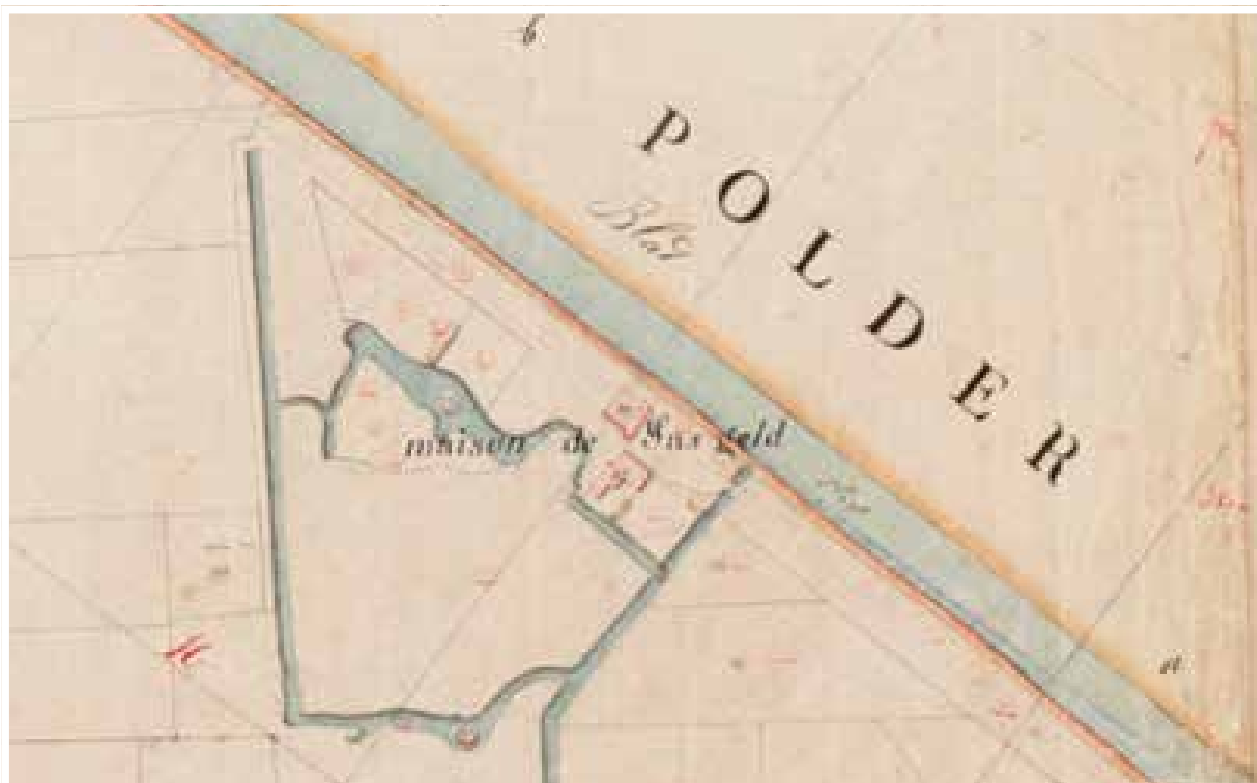
De ontwikkeling van de tuinbouw in Pasgeld

Landbouw was voor Rijswijk, en dat geldt zeker voor de buurtschappen Pasgeld en 't Haantje, van oudsher een belangrijke economische sector. De bodem was vooral geschikt voor veeteelt en door de ligging tussen Delft en Den Haag werd veel melk, boter en kaas geproduceerd voor de markt in deze steden. De tuinbouw was in het hele land tot in de loop van de 19e eeuw relatief klein, de meeste mensen, zeker op het platteland, verbouwden zelf hun groenten en fruit. Dat gold ook voor de buitenplaatsen, waarvan er in Rijswijk in de 17e en 18e eeuw meer dan 40 waren. Hier werden naast reguliere producten als kolen, penen en aardappelen vaak ook exotischer soorten groenten en fruit geweekt, al dan niet in een orangerie. Uit het dagboek van Pieter Teding van Berkhout, eigenaar van de buitenplaats Pasgeld rond 1700, valt op te maken welke groenten en fruit er op zijn landgoed verbouwd werden. Hij noemt onder andere asperges, aardbeien, abrikozen, perziken, kersen, druiven, noten, appels en peren. Trots was hij vooral op zijn meloenkas. De meloenen kweekte hij voor eigen gebruik en voor zijn visite, in 1708 meldt hij dat hij 60 stuks in zijn kas had gekweekt.

De buitenplaats Pasgeld aan het einde van de 19e eeuw. Vooraan is nog net het water van de Vliet te zien.

Uit de kadastrale atlas van 1832 is op te maken dat ook in de 19e eeuw een aantal gedeelten van het landgoed Pasgeld in gebruik was voor de kweek van groenten en fruit. Van het landgoed van ruim 30 ha was 0,4 ha in gebruik als boomgaard en 0,6 ha als tuinbouwgrond. Er was een broeikas van 0,0099 ha. De boomgaard en tuinbouwgronden lagen vooral aan de kant van het Jaagpad, tussen de huidige koetsierswoningen (Jaagpad 20 en 22) en de jaren '30 woningen. Het merendeel van de grond was in gebruik als weiland.

Plattegrond uit het kadaster van 1832. Diagonaal stroomt de Vliet. Halverwege de Vliet is de vaarsloot van het voormalige landhuis (Maison de Pasgeld) zichtbaar met daarachter de vijver.

Vanaf het einde van de 19e eeuw groeide het tuinbouwareaal rond Delft. Dit had een aantal redenen, waaronder de bevolkingsgroei en de betere vervoersmogelijkheden. Ook kon er meer verbouwd worden doordat op grotere schaal gebruik werd gemaakt van platglas, lage kassen met een liggende ruit die in warme maanden kon worden weggelaten. Er werden o.a. groenten als sla, andijvie, peen, bloemkool en komkommer verbouwd. In 1890 werd een groot gedeelte van het huis van de buitenplaats Pasgeld gesloopt vanwege de verbreding van de Vliet. Op bijna dezelfde plaats werd kort daarna villa Pasgeld gebouwd. Onder ander vanwege financiële problemen van de eigenaren werden aan het begin van 19e eeuw steeds meer stukken grond van het landgoed verkocht. Langs het Jaagpad werden op de verkochte grond huizen gebouwd en kwamen enkele winkels en een stomerij. Een gedeelte van het terrein achter de Van Hardenbroeklaan, destijds weiland, kwam in het bezit van de heer van Willigen, wonend in buitenplaats Vredenoord, naast Drievliet (destijds Rijswijk, nu onderdeel van Den Haag). Hij verpachtte de grond aan tuinders uit de omgeving.

In 1901 werd in Delft de Delftsche Groentenveiling, gelegen aan de Westvest, opgericht. Omdat deze niet kon uitbreiden werd zij in 1921 verplaatst naar Den Hoorn. Het werd één van de grootste veilingen van Nederland. De meeste tuinders uit de regio brachten hun producten met een eigen boot naar de groenteveiling. In het begin van de 20e eeuw vaak met boten die zij zelf moesten trekken, later werd steeds meer overgeschakeld op motorboten. Vanaf de veiling werden de producten overgeladen in goederenwagons en via de lijn van de Westlandse Stoomwegmaatschappij naar station Delft gebracht. Hiervandaan werden zij vervoerd naar hun eindbestemming, waarvan de belangrijkste Duitsland was.

De afgelopen eeuw is de tuinbouw door allerlei, voornamelijk technologische, ontwikkelingen sterk veranderd. Rond 1900 ontstaat er naast het eerdergenoemde platglas ook staand glas. Er kwamen serres, die verwarmd werden met steenkool, en warenhuizen, platglas dat op poten staat. Ook door het kweken op steenwol, zaadveredeling en de inzet van computers is de opbrengst per m² de afgelopen decennia sterk gestegen.

De omschakeling van steenkool naar olie en later gas vond niet alleen plaats in de Nederlandse woningen, maar ook in de kassen. Zoals uit het interview met Cor en Riet Nowé blijkt, wilde de gemeente Rijswijk aan het einde van de jaren '50 in eerste instantie niet meewerken aan deze transitie. Met de komst van betere en betaalbare vrachtauto's verdwenen ook de schuiten die de producten naar de veiling vervoerden. Tot in de jaren 60 vervoerde Cor Nowé zijn groenten per boot (zie foto voorblad). De route liep via de vaarsloot aan de Pasgeldlaan via de Vliet via de Spoorsingel (waar voor de bouw van het spoorviaduct een kanaal liep) naar de veiling aan de Buitenwatersloot in Den Hoorn. Toen het niet langer mogelijk was via de Spoorsingel te varen, voer hij via de Oostsingel naar de Buitenwatersloot. In de jaren '60 en '70 werd kunstlicht in de kassen geïntroduceerd, zodat de planten ook 's nachts licht kregen en konden groeien. In Pasgeld werden deze kassen ook gebouwd, op de plattegrond uit 1975 (zie kaart 2) zijn de kassen duidelijk zichtbaar.

*Kaart 2. Plattegrond uit 1975.
In het midden ligt de Van
Hardenbroeklaan, met daaronder
de Pasgeldlaan/vaarsloot.
De dunne strepen zijn de kassen,
de dikke lijnen bebouwing
(www.toporeiswijzer.nl.)*

Eerst was er wit licht, later werd overgestapt op natriumlampen die oranje licht gaven. De investeringen die de steeds verder gaande innovatie met zich meebrachten, zorgde voor een schaalvergroting van de Nederlandse tuinbouwbedrijven. Aan het eind van de 20e eeuw kregen de tuinders van Pasgeld een aanbod om hun grond te verkopen. Mede omdat zij geen opvolgers hadden, hebben zij hiervan gebruik gemaakt en in 1998 zijn de laatste kassen gesloopt.

Het plan was om op de vrijgekomen grond woningen te bouwen. De vuurwerkcramp in Enschede van 2001 veranderde dit. De veiligheidseisen rond complexen met explosiegevaar, waaronder TNO aan de Lange Kleiweg, werden verscherpt, waardoor nieuwbouw niet langer werd toegestaan. Op dit moment ligt het terrein braak en lijkt het veranderd te zijn in een natuurgebied. Het enige fruit dat er nog geplukt kan worden, zijn de bramen die goed in het rietland gedijen.

Bronnen:

Geschiedenis van Rijswijk, van den Berge (Rijswijk, 1997)

De buitenplaats Pasgeld bij Delft ten tijde van Pieter Teding van Berkhout, Willemijn Fock: in Buitenplaatsen in de omgeving van Delft (Haarlem, 2008)

Klooster, buitenplaats en tuinbouwgebied: de rijke historie van het Rijswijkse Sion, Jacques Moerman (Rijswijk, 1996)

Leestip:

Een recent en zeer leesbaar boek over de geschiedenis van de glastuinbouw en het leven als tuinder in de 20e eeuw is “Een land vol glas: een familiegeschiedenis” (2017) van Koen van Wijk. Het vertelt het verhaal van een tuindersfamilie in Bleiswijk en geeft een mooi beeld van de ontwikkelingen in de glastuinbouw. Ik vond het goed aansluiten bij de gesprekken die ik met de families Nowé en van der Eijk had. Het boek is te koop bij de boekhandel en te leen bij zowel de bibliotheek van Rijswijk als van Delft.

INTERVIEW MET COR EN RIET NOWÉ

Aan de Pasgeldlaan wonen de heer en mevrouw Nowé. Vanuit hun woonkamer hebben zij een prachtig uitzicht op de weilanden en de bomen aan de Lange Kleiweg. Dat was in de jaren '70 en '80 anders, toen bestond hun uitzicht voor het grootste gedeelte uit een grote rij kassen.

Sinds wanneer woont u in Pasgeld?

Cor: 'Mijn hele leven woon ik hier al. Mijn grootvader, die ook Cor heette, was aan het begin van de 20e eeuw tuinder in Sion. Hij pachtte daar een stuk grond dat hij bewerkte. Met zijn vrouw, hun twee dochters en twee zonen woonde hij in het huis op het terrein. Ik ben er laatst langsgefietst, het huis staat er nog steeds. Pachters hadden in die tijd weinig wettelijke bescherming. Toen de eigenaar de grond in 1914 aan zijn neef wilde geven, moest mijn grootvader binnen een jaar zijn grond en huis verlaten. Hij is gaan zoeken naar nieuwe grond om te pachten en vond het terrein waarop wij nu wonen. Het was in bezit van de heer van Willigen uit Rijswijk en voor zover ik weet heeft mijn grootvader het omgezet naar tuinbouwgrond.

Cor Nowé sr., de grootvader van Cor Nowé, in 1957 voor plat glas met daarin waarschijnlijk postelein. Op de achtergrond is het terrein zichtbaar waarop enkele jaren daarna de huizen aan de Van Hardenbroeklaan zijn gebouwd.

Mijn grootvader heeft in 1914 ook een huis gekocht, het huidige Jaagpad 80. Mijn grootvader verbouwde sla, komkommer en bloemkool en bracht deze met zijn boot via de vaarsloot en de Vliet naar de veiling in Den Hoorn. Mijn vader, Willem, heeft van jongs af aan mijn grootvader geholpen en is later bij hem in dienst getreden. Zijn broer, dus mijn oom, is gaan werken als verzekeringsagent. Een van de twee zussen van mijn vader is getrouwd met Cor Benschop en

*In het midden
Jaagpad 83 en 82.
Cor en Riet Nowé
woonden lange
tijd op nr 83.
Rechts is Jaagpad
81 en 80 te zien.
Cor Nowé werd op
nr 80 geboren.*

zij hadden een tuindersbedrijf aan de andere kant van de Pasgeldlaan, schuin tegenover onze huidige woning. Zij woonden in een houten noodwoning van net na de Tweede Wereldoorlog en hadden daarnaast een schuur. Na het overlijden van mijn tante zijn de woning en schuur gesloopt, door de bomen die er nu groeien is er niets meer dat daaraan herinnert.

Toen mijn vader met mijn moeder trouwde, zijn zij in de benedenwoning gaan wonen, in 1937 ben ik in dat huis geboren. Zoals mijn vader van jongs af aan zijn vader hielp, zo heb ik altijd mijn vader geholpen. Het was in die tijd vanzelfsprekend dat een zoon het bedrijf van zijn vader overnam. Ik ben naar de lagere school aan de Brasserskade gegaan. Wij woonden tegenover het pontje en gingen twee keer per dag op neer naar school, 's middags aten wij thuis. Na de lagere school ben ik naar de tuinbouwschool in Pijnacker gegaan. Daarna ben ik in dienst getreden bij mijn vader. Wij verbouwden in het voor- en najaar sla, bloemkool en komkommer. In de zomer verbouwden wij netmeloenen. Hiervan werd een groot gedeelte geëxporteerd naar Groot-Brittannië en Ierland. De meloenen die we naar deze landen exporteerden, hoefden niet rijp te zijn. We verkochten dus groene meloenen. De grens met deze landen ging soms ineens dicht en in één van de zomers werden meloenen van het één op het andere moment niet toegelaten tot Ierland. Wij zaten daardoor met een grote hoeveelheid onrijpe meloenen die op de Nederlandse markt niet verkocht konden worden. We hebben ze toen in de kas gelegd en zijn flink gaan stoken, om ervoor te zorgen dat de meloenen maar snel rijp zouden worden en alsnog verkocht konden worden.'

Riet: 'Ik ben geboren in Delfgauw en kom net als Cor uit een tuindersfamilie. Ik had vier zussen en twee broers. Net als de meeste tuindersgezinnen in die tijd, hadden wij het niet breed. De kinderen werden geacht mee te werken. Ik herinner mij dat we vaak voordat de lagere school begon al op het land hadden gewerkt. Omdat mijn zusje veel zorg nodig had, moest ik mijn moeder veel helpen. Vaak kwam ik daarom te laat op school, of niet. Omdat leren mij gemakkelijk af ging, maakte dat niet uit. Vanuit de school werd er ook niets over gezegd. Het was in tuindersfamilies destijds gebruikelijk dat de zoons bij hun vader gingen werken. In veel gevallen werd, als een vader met werken stopte, het land verdeeld onder de zoons.

Cor Nowé in de jaren '50 op de toegangsbrug naar zijn bedrijf. De brug ging over de vaarsloot aan de Pasgeldlaan en lag vlak bij de hoek met de van Hardenbroeklaan.

Dat zorgde ervoor dat veel tuinbouwbedrijven klein waren. Als zoons geen grond overnamen startten zij vaak een eigen bedrijf, zoals een slagerij of bakkerij. Ook gingen steeds meer mannen uit Delfgauw werken bij fabrieken in Delft, zoals Braat en de Nederlandse Kabelfabriek. Mijn oudste broer was graag schipper geworden, maar dat mocht niet van mijn vader; hij diende in het tuindersbedrijf te komen werken. Later werden mijn ouders soepeler, mijn jongste broer, die 16 jaar jonger was, wilde ook varen en dat mocht wel. Hij is zijn hele leven schipper geweest. Bijna iedereen van mijn klas ging na de lagere school naar de ambachtsschool. Meisjes gingen naar de huishoudschool. Ik wilde liever naar een andere school: koken en kleding naaien kon ik altijd nog, maar mijn ouders wilden dat niet. Dus moest ik naar de huishoudschool in Delft. Op de Delftse IJsbahn Voorwaarts heb ik Cor ontmoet. In 1961 zijn wij getrouwd en zijn wij gaan wonen in Jaagpad 81.'

Hoe was uw leven aan het Jaagpad?

Cor: 'Ik heb een fijne jeugd gehad, met mijn vrienden uit de buurt was ik de hele dag buiten, vooral op het terrein waar nu de Van Hardenbroeklaan ligt. Dat was een verwilderd stuk natuur waar we altijd speelden en boomhutten bouwden. Mijn vader bracht ieder jaar de pacht naar de bezitter, de heer van Willigen. Hij woonde in een kapitaal pand, huize Vredenoord, vlak naast Drievliet. Als jongen ben ik een aantal keer met hem mee geweest en vooral het grote aantal kamers heeft diepe indruk op mij gemaakt.'

Buitenplaats Vredenoord, Jan Thijssenweg 13 in Den Haag. Hier woonde de eigenaar van de grond van het tuinbouwbedrijf van de heer Nowé. Eén keer per jaar werd de pacht hier aan de eigenaar overhandigd.

Doordat wij tegenover de pont woonden, was er altijd leven voor de deur. Het eerste pontje vertrok om kwart voor zeven, omdat veel werknemers van de Reineveldfabriek dat pontje namen, noemden wij dat het Reineveldpontje.'

Riet: 'Wij zijn na ons huwelijk gaan wonen naast de familie van Rijn. Dat was een gezellige tijd, mevrouw van Rijn had een groot gezin en er was vaak iets te vieren, het was een hele hartelijke vrouw. Vanuit haar huis verkocht ze kaas, haar man verkocht kaas aan huis. Hun zoon heeft de verkoop van hen overgenomen. Wij hebben vier kinderen gekregen: drie dochters en een zoon. Eind jaren '70 hebben wij op ons terrein een woning laten bouwen en zijn daar in 1978 naar toe verhuisd. In het begin moest ik best wennen aan de rust. Aan het Jaagpad was er altijd reuring: de boten die voorbij voeren, het pontje, de fietsers en de contacten met de burens. Het was hemelsbreed een verhuizing van een paar honderd meter, maar toch.'

Het huis van de familie Nowé in de jaren '80. Rechts zijn de woningen aan de Van Hardenbroeklaan te zien. Rechtsonder de woning en bedrijfsruimte van de heer en mevrouw Benschop.

Hoe heeft uw bedrijf zich verder ontwikkeld?

Cor: 'Na mijn school ben ik bij mijn vader gaan werken. In 1957 moesten wij een gedeelte van onze grond afstaan aan de gemeente omdat deze nodig was voor de bouw van de eengezinswoningen aan de Van Hardenbroeklaan. Begin jaren '60 heb ik het bedrijf overgenomen van mijn vader en aan het einde van de jaren '60 kon ik de grond kopen. In de jaren '60 wilden wij onze kassen moderniseren. Daarvoor was een aansluiting op het gasnet noodzakelijk maar de gemeente wilde ons geen vergunning verlenen. Er waren plannen voor woningbouw of een sportveld op onze grond. Noodgedwongen bleven we daarom veel groenten op de volle grond verbouwen, zoals venkel die we exporteerden naar België, Duitsland en Frankrijk. Omdat ik veel belasting moest betalen en niet kon investeren ben ik vanaf de jaren '60 vertegenwoordiger van een kassenbouwer geworden. Dat lag mij goed. In de ochtend werkte ik als tuinder en de rest van de dag als vertegenwoordiger. Een tijd lang heb ik de grond ook verhuurd aan andere tuinders.'

Riet: 'Toen de kinderen klein waren, konden we ook niet met zomervakantie omdat er veel op het bedrijf moest gebeuren. Cor werkte dan 's ochtends en 's middags gingen we naar het strand van Ter Heijde. Veel tuinders deden dat in de zomer. Na zes jaar zijn we voor het eerst op vakantie gegaan, naar de Veluwe. Het regende die week zoveel dat we eerder naar huis zijn gekomen.'

Cor: 'Later zijn we wel met het hele gezin op vakantie gegaan, onder andere naar Zwitserland. Er hoefde toen minder op het bedrijf te gebeuren en het was relatief klein, waardoor ik langer van huis kon blijven. In de jaren '90 kreeg ik de kans mijn grond aan een projectontwikkelaar te verkopen en heb dat gedaan. Hierdoor werd ik fulltime vertegenwoordiger, werk dat ik tot mijn pensioen in 2002 heb gedaan. Ook na mijn pensionering hebben mijn vrouw en ik het druk. We bezoeken geregeld onze kinderen en 14 kleinkinderen en hebben inmiddels al zes achterkleinkinderen. Als zij allemaal bij ons langskomen, zijn we met meer dan 40 personen. Ook hebben we een groot sociaal netwerk, onder andere vanuit de kerk.'

Wat vindt u de grootste verschillen tussen het leven in uw jeugd en in de tegenwoordige tijd?

Riet: 'Ik ben weleens jaloers op de vrijheid die jongeren vandaag de dag hebben. In onze tijd lag alles vast, je ouders bepaalden wat je ging doen. Ik had graag een school naar mijn keuze gevolgd.'

Cor: 'Omdat mijn vader tuinder was en ik enigst kind, was het destijds logisch dat ik ook tuinder zou worden. Als ik de keuze had gehad, was ik dat nooit geworden. Een baan als onderzoeker had mij wel wat geëken. Een ander verschil vind ik het spelen van de jeugd. Wij waren altijd buiten, ik vond dat heerlijk. De kinderen van nu zitten veel meer binnen, al dan niet achter hun scherm. Wat dat betreft ben ik in de goede tijd geboren.'

Wie vanuit de splitsing van het Jaagpad met de Van Hardenbroeklaan de Vliet richting Den Haag volgt, vindt aan de linkerhand eerst een strook grasland, vervolgens een tuin omringd door laurierkers en daarna op Jaagpad 22 het huis van Ger en Olga van der Eijk. Ger is geboren en getogen aan het Jaagpad en was tot ruim 20 jaar geleden plantenkweker op de achterliggende gronden. Olga is geboren in Djakarta in Indonesië, zij kwam op haar 7e jaar met haar familie naar Nederland en woont inmiddels meer dan 40 jaar in Pasgeld. Ger en Olga kennen elkaar van het Christelijk Lyceum in Delft dat vroeger aan de overkant van de Vliet lag. Binnenkort verhuizen zij naar een appartement nabij de Rijswijkse Schouwburg, in de buurt waar Olga vanaf haar 8e jaar gewoond heeft. Ger spreekt met veel enthousiasme over alle aspecten van de tuinbouw, duidelijk is dat hij er veel vanaf weet. Het is dan ook niet verwonderlijk dat hij plantenkwekers in de hele wereld geadviseerd heeft: tot in Siberië aan toe. En dan te bedenken dat hij helemaal niet van plan was in de tuinbouw te gaan werken.

Hoe is uw tuinbouwbedrijf ontstaan?

'Mijn vader is in 1907 geboren in Delfgauw. In 1930 kreeg hij de mogelijkheid om een perceel grond aan het Jaagpad te pachten en het huis dat daarop stond samen met mijn moeder te huren. Eigenaar van de grond was Arie van Beveren uit Delft. De vorige pachter, de heer Huisman, kon de pacht niet meer betalen. Hij stond borg voor de pianozaak van zijn zwager en door de economische crisis van 1929 ging deze zaak failliet. Mijn ouders woonden in een oude rentmeesterwoning, die op de plek stond waar nu ons gazon ligt. Hiernaast stonden vijf woningen, de koetsierswoningen genoemd. De twee noordelijkste bestaan nog en zijn samengevoegd tot Jaagpad 20. Vier van de vijf woningen zijn aan het einde van 19e eeuw gebouwd, het meest noordelijke is in 1910 bijgebouwd. Het waren kleine huizen, nog geen 50 m², waarin vaak grote gezinnen woonden.

De rentmeesterswoning (links) en koetsierswoningen aan het Jaagpad aan het begin van de 20e eeuw. Duidelijk is te zien dat het meeste rechtse huis van de koetsierswoningen een andere kleur heeft, het is in 1910 bijgebouwd. De achterste twee woningen zijn tegenwoordig samengevoegd tot Jaagpad 20. Op de grond van de linker drie staat sinds de jaren '70 de woning met adres Jaagpad 22.

Mijn vader verbouwde in de beginjaren komkommer, bloemkool, andijvie en sla onder platglas, dat zijn lage kassen die niet verwarmd worden. Zijn producten bracht hij per boot via de Vliet naar de veiling in Den Hoorn. Het nadeel van het verbouwen van groenten was in die tijd dat de grond lange periodes van het jaar niet gebruikt kon worden, bijvoorbeeld in de winter. Mijn vader kwam al snel tot de conclusie dat hij zijn grond efficiënter kon gebruiken door planten te kweken. In vier tot zes weken kan een stek worden gekweekt die verkocht kan worden en dan kan de grond voor een volgende cyclus worden gebruikt. Hij kweekte vooral komkommers en meloenen, in mindere mate ook tomaten, paprika's, courgettes en aubergines. In 1946 wilde de eigenaar van de grond en de woning, Arie van Beveren, de grond verkopen en kon mijn vader deze woning kopen.'

Hoe was uw jeugd als zoon van een plantenkweker?

'Net als de meeste kinderen speelde ik veel buiten. Ik ging naar de lagere school aan de Brasserskade en daarna ging ik naar het Christelijk Lyceum in Delft waar ik Olga heb ontmoet. Van jongs af aan heb ik mijn vader geholpen in het bedrijf. Met mijn vader ging ik vaak vrijdagmiddag mee naar café het Haantje, dat op de hoek van 't Haantje en de Lange Kleiweg lag. De Rabobank gebruikte de gelagkamer een dag per week als filiaal en de tuinders uit de buurt brachten daar vaak hun opbrengst naar toe. Het was tevens een moment om met collega's bij te praten. Mijn vader kon in 1968 een stuk extra grond, tussen ons huis en de Lange Kleiweg, pachten. Eigenaar van dat perceel was de heer van Willigen, hij woonde in huize Vredenoord, naast Drievliet. Eén keer per jaar brachten mijn vader ik hem de pacht. Hij woonde in een indrukwekkend groot huis met veel Indische attributen aan de wanden. Later heeft mijn vader de grond van de heer van Willigen gekocht.'

Wilde u altijd al het bedrijf van uw vader overnemen?

'Dat was helemaal niet de bedoeling, het is een heel verhaal. Mijn ouders hebben vijf kinderen gekregen, vier jongens en een meisje. De twee middelste zoons zijn allebei op jonge leeftijd verongelukt, de eerste in de jaren '40 op 7-jarige leeftijd, mijn andere broer in de jaren '60 op 16-jarige leeftijd. Het was in die tijd gebruikelijk dat landbouwbedrijven werden overgenomen door de kinderen. Mijn oudste broer heeft er destijds voor gekozen in het leger te gaan en werd dus geen opvolger. Daarom werd het bijna vanzelfsprekend dat ik het bedrijf van mijn vader zou overnemen. Maar als ik de keuze had gehad, was ik na mijn middelbare school economie gaan studeren en had ik een baan in een kantoor gehad. Een tuinbouwbedrijf betekent hard werken, ik heb altijd lange dagen gemaakt.'

Is het bedrijf van uw vader en u in de loop van de jaren veel veranderd?

'Het bedrijf is gegroeid en zowel mijn vader als ik hebben veel geïnvesteerd in nieuwe technieken. Door de technologische ontwikkelingen is de tuinbouw ook heel anders dan bijvoorbeeld 50 jaar geleden. Tegenwoordig wordt geteeld op steenwol. Vroeger groeiden planten en groenten in de grond en moest de grond ieder jaar worden gereinigd om bodemziekten tegen te gaan. Met grote apparaten werd de grond gestoomd waardoor de ziektekiemen stierven. In de jaren '60 kon mijn vader drie zuidelijkste woningen van het huizenblok naast ons kopen. Het gedeelte tussen de rentmeesterswoning en de vijf huizen, dus de oprit van onze huidige woning, werd de ingang van ons bedrijf. In 1970 heeft mijn vader de zuidelijkste twee woningen laten slopen en

heeft hij een nieuw huis op de grond laten bouwen, dat is het huis waarin wij nu wonen. Destijds zijn mijn ouders naar deze woning verhuisd en na ons huwelijk in 1971 zijn Olga en ik in de oude rentmeesterswoning gaan wonen.

*Een foto uit de jaren '80 met in het midden van de foto de woning van Ger en Olga van der Eijk.
Links de rentmeesterswoning en de ingang van het bedrijf.*

De jaren daarna waren intensief. Onze zoon en dochter werden geboren en in 1976 heb ik het bedrijf van mijn vader overgenomen. Helaas is hij niet lang daarna, in 1978, overleden. In de jaren '70 heb ik veel geïnvesteerd in nieuwe kassen, deze stonden op het terrein achter de garages aan de Van Hardenbroeklaan. De kassen verbruikten zeer veel energie, op een gegeven moment stond ik in de top 5 van grootverbruikers van Rijswijk. Aan de achterkant van het bedrijf konden vrachtauto's laden en lossen. De weg waar de vrachtauto's over reden is nog steeds te zien als je de vaarsloot aan de Pasgeldlaan volgt. Als je het water naar rechts volgt, kom je op een weggetje dat bijna overwoekerd is. Hierover reed destijds een groot aantal vrachtauto's per dag. Ook de andere tuinders die tussen het Jaagpad en de Lange Kleiweg hun bedrijf hadden, Cor Nowé en Bert Moor, maakten gebruik van het weggetje om hun producten te vervoeren.

Het enten van de komkommerplanten was zeer arbeidsintensief. Vooral in de maanden maart en april was er veel werk te verzetten. We hadden dan veel mensen in dienst om ons bij te staan, een groot aantal woonde aan het Jaagpad. We werkten dan van 6.00 tot 21.30u. We hebben een tijd vier Marokkaanse medewerkers in dienst gehad die op het terrein een woning hadden.'

Ik hoorde dat vroeger het Koninginnedagfeest voor de buurt in uw kassen werd gevierd, klopt dat?

'In de jaren '70 vroeg Aad van Geest sr. of hij gebruik mocht maken van onze bedrijfsruimte om activiteiten voor de buurt te organiseren. Ik vond dat prima en in de hal van ons bedrijf werden, tot de ingebruikname van het buurthuis, voor de kinderen uit de buurt Sinterklaas en Koninginnedag gevierd.'

Wanneer heeft u uw tuinbouwactiviteiten beëindigd?

'Mijn kinderen hadden geen interesse om mij op te volgen en ik begrijp dat zeer goed, een tuindersbedrijf vraagt dat je bijna dag en nacht aan het werk bent. Eind jaren '90 kon ik mijn grond verkopen aan een projectontwikkelaar en heb ik besloten mijn bedrijf te beëindigen. In 1998 zijn de laatste kassen gesloopt. Olga en ik wilden een nieuwe woning bouwen op de plaats van de rentmeesterwoning. Wij zijn verhuisd naar onze huidige woning, de rentmeesterwoning werd gesloopt, het ontwerp voor ons nieuwe huis was rond en de vergunningen waren goedgekeurd. Toen vond de vuurwerkramp van Enschede plaats. Daardoor werden de eisen rond TNO verscherpt waardoor onze grond niet langer bebouwd mocht worden.

Ik heb de jaren daarna voor een plantenkweker in Naaldwijk gewerkt en was daarvoor veel in Frankrijk, onder andere bij de klanten die ik kende van mijn eigen bedrijf. Het buitenland heeft mij altijd getrokken en daarom ben ik in de jaren '90 gaan werken als expert voor het Programma Uitzending Managers (PUM) van het ministerie van Economische Zaken. Ik adviseerde tuinders in de hele wereld, van Jordanië tot Siberië. Enkele jaren geleden ben ik daarmee gestopt en ben ik met pensioen gegaan. Maar het internationale blijft trekken, ik ben gids in de Nieuwe Kerk in Delft en leid daar graag buitenlandse groepen rond. Omdat Olga en ik nu meer tijd hebben en je niet weet hoe je gezondheid zich ontwikkelt, wilden wij toch iets dichterbij de voorzieningen wonen. Toen we een nieuw te bouwen appartement in het centrum van Rijswijk zagen, in de buurt waar Olga haar jeugd heeft doorgebracht, hebben we dat gekocht. Hoewel ik altijd dichterbij het centrum van Delft dan van Rijswijk heb gewoond, heb ik mij altijd een Rijswijker gevoeld. Verhuizen naar Delft lag dan ook niet voor de hand. In onze nieuwe woning zal ik best wel wat tijd nodig hebben om te wennen. Het zal ten slotte voor het eerst in mijn leven zijn dat ik niet aan de Vliet woon en bovendien aan twee kanten burens zal hebben.'

Olga en Ger van der Eijk voor hun woning aan het Jaagpad, met op de achtergrond de Vliet.

VAN PUBQUIZ TOT BUURTMAALTIJD

We hadden een lekker najaar, vond u niet? Het werd, evenals de winter trouwens, opgeluisterd door de Pubquiz. Jammer dat Paul ermee moest stoppen, we hebben altijd veel plezier aan zijn performance beleefd. Een persoonlijk hoogtepunt was dat ook vorig jaar mij eenmaal het overwinnaarsgoud om de hals gleed, al kwam de eer vooral mijn teamgenoten toe, maar toch.

Ook de buurtmaaltijd, in november, januari, juni allemaal een succes. Ik beken eerlijk dat ik de spruitjes aan mij voorbij heb laten gaan, maar ik heb dat gecompenseerd met een extra struikje witlof met kaas, ook heel lekker. Met een oerhollandse gehaktbal! Ik ben benieuwd welk heerlijk het najaar gaat brengen.

Met het verschijnen van de decembermaand komen de kerstballen tevoorschijn, en we maken dan kerststukjes. Het was weer een groot succes, het aantal gemaakt stukjes overtrof dat van het jaar daarvoor. Het heeft een gevoelig gat geslagen in het activiteitenbudget van de vereniging, dus houdt u er rekening mee dat we in 2019 vermoedelijk een hogere bijdrage zullen vragen, maar dat zien we dan wel weer.

Rond de jaarwisseling hebben we op bestelling oliebollen gebakken. Een probeersel, we hadden geen idee of er belangstelling voor zou zijn. Uiteindelijk hebben we zo'n 200 oliebollen gebakken op bestelling, en nog een stuk of 80 voor het glühwein, oliebollen en erwtensoepmoment op 29 december. Samen met ongeveer 11 liter erwtensoep heeft dat de weg naar uw maag gevonden.

Het was erg gezellig, en de laatste erwtensoep heeft via pannetjes en bakjes een goede bestemming elders gekregen. Ook de nieuwjaarsreceptie op 12 januari was goed bezocht; ditmaal stond de culinaire verwennerij in het teken van de kinderen: Joost bakte op bestelling de pannenkoeken bruin, aan de bar deden we het bescheiden met bitterballetjes.

Het was weer gezellig en lekker. De meeste van deze activiteiten keren ook in 2019 weer terug, en we hopen dat u meedoet.

Hans van der Kramer

PAASEIEREN ZOEKEN EN PAASLUNCH

Op Tweede Paasdag kwamen aan het eind van de ochtend ongeveer 30 kinderen, samen met hun ouders, naar het buurthuis. Daarvandaan zochten zij naar chocolade paaseieren, -kuikens en -konijnen.

Om 12.00u was er een uitgebreide Paaslunch met croissants, verschillende soorten brood en beleg, quiche en cake met lemon curd.

Ruim 50 bewoners, in de leeftijd van 3 tot ver in de 80, genoten buiten in de zon van het eten en drinken. Frederiek, Michelle en Kim, bedankt voor de organisatie!

De Paaslunch buiten en binnen

SPONSOREN KONINGS DAGLOTERIJ

Wij zijn ontzettend dankbaar en blij met de geweldige prijzen voor de Koningsdagloterij die mogelijk zijn gemaakt door de gulle giften van Herenmode en sieradenzaak J22, Jumpsquare, Heijbers Verkleij hoveniers en stadsbakkerij de Diamanten ring.

Kom jij ons achter de bar versterken?

In het buurthuis worden regelmatig feestjes gegeven en vergaderingen/ besprekingen / voorlichtingen gehouden. De buurtvereniging verhuurt het buurthuis voor deze activiteiten. Wij zijn afhankelijk van vrijwilligers die op zulke momenten achter de bar staan om koffie, thee, andere drankjes en snacks te schenken / serveren. Het is soms lastig om genoeg vrijwilligers te vinden om dit te realiseren en daarom zijn wij op zoek naar gezellige en enthousiaste mensen die ons daarbij willen helpen. Je kunt zelf per activiteit aangeven of je beschikbaar bent, er is geen vast rooster of iets dergelijks. Lijkt het jou leuk om af en toe bardienst te doen?

Wil je meer informatie over de werkzaamheden achter de bar? Stuur een mailtje naar:

buurtverenigingddd@gmail.com, dan nemen we contact met je op!

VEEL BELANGSTELLING VOOR FOTO-OGHTEND

Op woensdagochtend 8 mei vond in het buurthuis een foto-ochtend plaats over historische foto's van Rijswijk, met de nadruk op Pasgeld en 't Haantje. Er was gerekend op 10 tot 20 geïnteresseerden, dat bleken er bijna 60 te zijn zodat in allerlei stoelen moesten worden bijgezet.

De foto's werden toegelicht door Lia van Boshoven van Museum Rijswijk, zij organiseert al enkele jaren dergelijke ochtenden in de Onderswaterhof in Oud Rijswijk. De getoonde dia's bestonden voornamelijk uit ansichtkaarten uit het begin van de 20e eeuw, foto's van Beeldbank Rijswijk uit de tweede helft van de 20e eeuw en foto's van bewoners van Pasgeld. Te zien waren onder andere de bevroren Vliet tijdens de winter van 1979, de houtzagerij ter hoogte van de A4, de huizen aan het Jaagpad in de jaren '20 en '60 en verschillende foto's van het pontje.

Lia van Boshoven (links) geeft uitleg bij één van de foto's

Een aantal aanwezigen had foto's meegenomen die na afloop konden worden bekeken. Onder hen de laatste eigenaar van uitspanning 't Haantje dat tot 1959 op de hoek van de Lange Kleiweg en 't Haantje lag. Hij had een groot aantal foto's bij zich van het café en de speeltuin. Een aantal van de aanwezigen was daar vroeger vaak geweest. In het najaar zal weer een foto-ochtend of avond plaatsvinden.

Het pontje in 1947 (Met dank aan Bernie van der Stuijt)

autobedrijf **WEERHEIM**

Haantje 17, 2288 CV Rijswijk
Tel. 015 - 2146328

Autobedrijf Weerheim BV is een klein modern Bovagbedrijf, gespecialiseerd in Renault, dat tevens deel uit maakt van de Bosch CarService-organisatie. Wij zijn in staat u een compleet pakket aan te bieden dat alles beslaat wat met de auto te maken heeft. Zoals onder andere onderhoud, reparatie, verkoop nieuw en gebruikt, verhuur, leasing, schadeherstel, etc.

Openingstijden maandag tot en met vrijdag
08.00 tot 12.15 uur en 13.00 tot 17.30 uur
Zaterdag 09.30 tot 12.30 uur

MAIL UW BIJZONDERE FOTO'S VAN DE BUURT

Bij de volgende foto ochtend hopen we nog meer foto's van buurtbewoners te laten zien. Heeft u dus nog foto's van het Jaagpad, de van Hardenbroeklaan, 't Haantje, de Pasgeldlaan, festiviteiten, bijzondere gebeurtenissen (bij voorbeeld in het buurthuis), één van de winkels die vroeger aan het Jaagpad gevestigd waren, het terrein van de van Hardenbroeklaan voordat deze bebouwd werd, de speeltuin (deze bestaat al sinds de jaren 50) etc. etc., stuur dan graag de gescande versie van de foto naar buurtbladdedrassigedriehoek@gmail.com. Maar het is ook mogelijk dat iemand van de buurtvereniging bij u langskomt om de foto te scannen. Dus ook als u één of meerdere foto's (bijv. in een fotoboek), laat het ons weten, wij komen graag langs. Als u akkoord bent worden deze vertoond tijdens de foto-ochtend en/of opgenomen in het volgende buurtblad.

KORT VERSLAG ALV BUURTVERENIGING DE DRASSIGE DRIEHOEK 2019

Op woensdag 17 april 2019 vond er weer een algemene ledenvergadering plaats in het buurthuis De Drassige Driehoek. Het bestuur was aanwezig en een tiental leden. Nadat de voorzitter, Hans v/d Kramer, de vergadering had geopend en iedereen met koffie of thee had plaatsgenomen begon de penningmeester, Arjan Doeswijk, met een toelichting op het jaarverslag. Hierna kreeg de kascontrolecommissie het woord en met complimenten voor de penningmeester werd decharge verleend aan het bestuur.

Met een korte terugblik op 2018 kunnen we zeggen dat het een druk jaar is geweest. De lopende activiteiten zijn in stand gebleven en vanuit de buurt zijn er diverse activiteiten georganiseerd zoals dansen, yoga, mindfulness, koffieochtenden en spellenavonden. De vaste activiteiten zijn nog steeds erg populair, te denken aan de Pubquiz, buurtmaaltijden, Koningsdag en allerlei kinderactiviteiten. Ambitie voor het komende jaar; we zijn op zoek naar vrijwilligers die onder andere bardiensten kunnen doen. Hier gaan we actief naar zoeken. Zo was er, op initiatief van leden, op Koningsdag een tafel met een oproep en inschrijffijst voor nieuwe vrijwilligers. Tevens willen we de keuken en horeca naar een hoger level tillen, wordt er gewerkt aan een gevarieerder assortiment en streven we naar een "groener" en duurzamer Buurthuis.

Tijdens deze vergadering is de penningmeester, Arjan Doeswijk, afgetreden. De voorzitter heeft namens het bestuur Arjan ontzettend bedankt voor zijn enorme inzet en tijd. Arjan blijft ons nog wel helpen maar niet meer in de rol als bestuurder/ penningmeester. We hopen de vacature van penningmeester snel te kunnen opvullen en zijn dan ook dringend op zoek naar kandidaten. Er is ook nog plek in het bestuur voor een algemeen bestuurslid. Er waren deze vergadering geen ingebrachte onderwerpen en vragen in de rondvraag.

Volgend jaar is er weer een Algemene Leden vergadering, u bent als lid van harte welkom deze bij te wonen.

Michelle Ruymbeke

Secretaris Buurtvereniging De Drassige Driehoek

REPAIR CAFE IN BUURTHUIS? WIE WIL HELPEN MET DE ORGANISATIE?

In november ben ik op zaterdagmiddag naar het Repair Café in het Science Center in Delft geweest. Mijn Senseo was kapot gegaan. Een nieuwe kopen kost ongeveer 40 euro. En dan moest ik mijn oude ook wegbrengen. Ik vermoedde, dat er alleen een zekering kapot was. Dat moest toch vervangen kunnen worden voor minder?

Het Repair Café blijkt een gezellig team, dat goedkoop koffie en lekkere broodjes verkoopt en.... tegen materiaalkosten mijn Senseo weer in topvorm bracht. Omdat ik twee linkerhanden heb, liet de reparateur zien wat hij deed en na ongeveer een uur was hij klaar. Hij legde uit dat fabrikanten hun apparaten zo ontwerpen, dat reparaties in commerciële circuit onbetaalbaar worden. Gelukkig is er het Repair Café. Er bleek alleen een nieuwe diode in gezet te moeten worden voor slechts 2,50 euro. Ik kreeg er een waterreservoir bij, omdat het rubbertje lekte. Op het moment, dat ik dit schrijf, geniet ik van een lekker bakje koffie uit mijn oude Senseo apparaat, dat niet naar Avalox gebracht hoefde te worden. Voor iedereen, die het milieu schade en zichzelf kosten willen besparen, is het Repair Café een aanrader.

Ik heb afgelopen jaar contact gehad met het Repair Café Rijswijk. Mogelijk kunnen we een Repair Café organiseren in ons buurthuis. Leek me leuk en gezellig. Helaas konden zij alleen maandagmiddag zoiets organiseren, dus het ging niet door. Op maandagmiddag is de meerderheid van onze doelgroep aan het werk of naar school en wordt het buurthuis gebruikt door de bridgeclub.

Maar misschien zijn er mensen, die bijvoorbeeld een keer een fiets reparatie dag willen organiseren of daarbij mee willen helpen. Dan kunnen we weer veilig op pad met goede verlichting en werkende remmen? Als je hier een keer een dag(deel) aan wil meehelpen, stuur dan even een mailtje naar buurtverenigingddd@gmail.com t.a.v. Arjan.

Arjan Doeswijk

Gegevens Repair Café Mijnbouwstraat

Prijs: Gratis Locatie: Repair Café Mijnbouwstraat - Mijnbouwstraat 120 , 2628 RX , Delft.

Het Repair Café Delft is iedere eerste zaterdag van de maand van 11.00 uur tot 15.00 uur. Bezoekers nemen van thuis kapotte spullen mee. In het Café gaan ze zelf aan de slag, eventueel met hulp. Wie niets heeft om te repareren, neemt een drankje aan de bar of gaat helpen bij een reparatie van iemand anders. Ook kun je er inspiratie opdoen aan de leestafel, waar boeken over repareren en klussen ter inzage liggen. Het Repair Café is een evenement dat draait om repareren. Op de twee locaties waar het Repair Café wordt gehouden, is gereedschap en materiaal aanwezig om alle mogelijke reparaties uit te voeren. Op kleding, meubels, elektrische apparaten, fietsen, serviesgoed, gebruiksvoorwerpen, speelgoed et cetera. Ook is er deskundige hulp aanwezig, zoals een elektricien, een naaister, een timmerman en een fietsenmaker.

KINDER- EN JEUGDPAGINA'S

Het afgelopen half jaar zijn er weer veel activiteiten voor kinderen georganiseerd, zoals een Halloweenfeest, de lampionnenoptocht op Sint Maarten en het paaseieren zoeken op Tweede Paasdag. Ook de komende tijd staat er weer veel aan te komen, waaronder waarschijnlijk weer het jaarlijkse uitje naar Drievliet. Houd de flyers en de website/facebookpagina in de gaten!

KINDERACTIVITEITEN VAN HET AFGELOPEN HALF JAAR

Voor ons leuke en informatieve buurtblad, weer een update van alle kinderactiviteiten die wij hebben gehad de afgelopen tijd. Met Halloween hebben we weer veel spoken, heksen, prinsessen en monsters mogen verwelkomen. Met dansen, snoepen en spelletjes was het een hele geslaagde avond. Dit jaar wellicht ook volledig gekostumeerde en geschminkte ouders die meekomen?

Zoals elk jaar waren er weer veel kinderen op de been tijdens Sint Maarten. Ook een record aantal huizen die een lichtje in het raam hadden staan. Zakken vol met snoep werden uiteindelijk meegenomen naar huis. Voor de ouders en kinderen stond er op de hoek Jaagpad/Pasgeldlaan een party tent waar even op adem kon worden gekomen met warme chocolademelk en glühwein. De glühwein was zo lekker en ging zo hard dat we voor de komende 11 november maar aan Hans moeten vragen om twee keer zoveel te maken. Aan het paaseieren namen dit jaar zo'n 30 kinderen deel. De volgende Drievlietdag laat niet lang op zich wachten en we hopen dat er weer veel kinderen meegaan. De spellenavond word bezocht door een vaste groep en er mogen altijd meer bij, dus heeft u normaal altijd een spellenavond bij u thuis met vrienden? Neem ze volgende keer eens mee naar onze spellenavond en misschien wordt u die avond de grote Dalmuti of Zombiefleslchter.

Ons buurthuis groeit en bloeit en we hopen de kinderactiviteiten nog lang te kunnen organiseren. Omdat alle kinderactiviteiten gratis zijn, willen wij u graag wijzen op de jeugdbus (deze staat op de bar in het buurthuis) waar u een bijdrage kunt doen voor de activiteiten. De aankomende activiteiten zoals pannenkoekendag in juli, Drievlietdag in augustus of september en Halloween komen alweer dichterbij. Wij zullen u dan ook op de hoogte houden. Nieuw dit jaar is de Halloween dag voor alle 14- tot 18-jarigen. Wij willen graag met hen naar de Fright Night in Walibi Flevo.

Houd de agenda dus goed in de gaten en tot snel!

Kim Kervezee

KLEURWEDSTRIJD MET LEUKE PRIJS

In het vorige buurtblad stond een tekenwedstrijd voor kinderen met als hoofdprijs een waardebon bij Op visite. Helaas bleek het aantal inzendingen nogal laag te zijn waardoor de prijs niet wordt uitgekeerd. Maar misschien is het animo voor een kleurplaat groter. Dus, kleur de plaat op de volgende bladzijde in, lever deze voor 1 oktober in en win een waardebon van €15 die je kan gebruiken bij Op Visite (bij Herberg Vlietzijs) voor een lekkere lunch, een stuk taart of een ijsje. Je kan de kleurplaat in de brievenbus van het buurthuis doen (bij de ingang van de watertoren) of een scan mailen naar buurtbladdedrassiedriehoek@gmail.com. Vermeld daarbij je naam, leeftijd en adres.

KLEURPLAAT

Naam:
Adres:

Leeftijd:.....jaar

INFORMATIEAVOND VAN DE GEMEENTE OVER ONTWIKKELINGEN PASGELD

Op 15 april vond in het buurthuis een zeer druk bezochte informatieavond plaats over de plannen van de gemeente om op korte termijn in Pasgeld 200 woningen te bouwen. Daarnaast werd de buurt geïnformeerd over de verbreding van het spoor en de tunnel die onder het spoor zal lopen. Tijdens de avond bleek dat er vooral vragen waren over de betrokkenheid en invloed van de buurt bij de ontwikkelingen, het effect op de verkeersstroom en het openbaar vervoer. Daarnaast bleek er nog veel oud zeer te bestaan over het wegbezuinigen van het pontje en de herinrichting van het Jaagpad.

Wethouder van de Laar licht de plannen toe

Nieuwe woningen

Begin april ontvingen alle bewoners van Pasgeld (het gebied tussen de spoorlijn en de Vliet) een brief van de gemeente met daarin de mededeling dat er 200 woningen op het gebied tussen de Lange Kleiweg en de Vliet worden gebouwd en dat zij waren uitgenodigd voor een informatieavond over het plan. Daaraan werd massaal gehoor gegeven, het buurthuis zat helemaal vol. De avond werd geopend door wethouder Armand van de Laar. Hij schetste allereerst de geschiedenis van de plannen. Eind jaren '90 waren er al vergevorderde stappen gezet om het terrein te bebouwen. Door de vuurwerkramp in Enschede in 2000 werden de normen over bebouwing in de nabijheid van gevaarlijke locaties verscherpt. Rond TNO kwam een "plofcirkel" waarbinnen nieuwbouw niet was toegestaan. Hierdoor konden de plannen niet worden uitgevoerd. Een jaar geleden heeft TNO aan de gemeente laten weten dat zij een aantal activiteiten zal verhuizen naar de TNO locatie Ypenburg waardoor de "plofcirkel" per 2021 niet langer van kracht is. Dit heeft er toe geleid dat de eigenaar van de grond, projectontwikkelaar Synchroon, het groene licht heeft gekregen te starten met de ontwikkeling van het terrein. De gemeente wil haar grond tussen

Stedenbouwkundig plan – status VO

Indicatief programma

Ca. 200 woningen:
ca. 140 rijwoningen
ca. 40 2[^]1-kapwoningen
ca. 20 appartementen
waarvan
ca. 60 sociale huur

Het plan zoals gepresenteerd tijdens de informatieavond

de Lange Kleiweg en het terrein van de projectontwikkelaar verkopen aan de ontwikkelaar. De wethouder gaf aan dat de grote lijnen van de bebouwing vastliggen en voortkomen uit al eerder gemaakte afspraken. Hij gaf aan dat Rijswijk een flinke woningopgave heeft en hoopt dat de samenwerking met de buurt goed zal verlopen. Als voorbeeld gaf hij de HBG locatie bij de Bogaard. Hier zijn kantoorcomplexen omgezet in appartementen en zijn op verzoek van de buurt er een groot aantal wijzigingen aangebracht in het ontwerp.

April 2019. Het terrein aan het Jaagpad dat volgens de plannen bebouwd zal worden.

Vervolgens gaf de gemeentelijk projectleider van Rijswijk Buiten een presentatie over de groei van Rijswijk Buiten sinds 2010 en de ontwikkelingen in Sion en Parkrijk ('t Haantje). Hij benadrukte dat bij Rijswijk Buiten duurzaamheid en groen zeer belangrijk zijn. De principes en lessen van Sion en Parkrijk zullen ook worden toegepast in Pasgeld, waar op termijn 4000 woningen moeten komen. Er komt een tunnel onder het spoor en aan de zijde van Parkrijk komen een school en een supermarkt. Over de invulling van het terrein tussen het spoor en de Lange Kleiweg is nog niet besloten. Voor de locatie tussen de Lange Kleiweg en de Vliet zijn in het voorlopige plan 200 woningen gepland, grotendeels eensgezinswoningen waarvan een deel in de sociale huursector (zie afbeeldingen van de presentatie). Het voorlopige plan is dat het merendeel van de woningen schuine daken krijgt, voor de woningen aan de Vliet wordt gedacht aan drie woonlagen met een plat dak.

De tunnel onder het spoor

Wens om goed betrokken en geïnformeerd te worden

Hierna was het tijd voor vragen uit de zaal. Veel mensen voelden zich overvallen over de mate van gedetailleerdheid en de snelheid van de plannen. De afgelopen 20 jaar is er vanuit de gemeente weinig tot geen informatie verstrekt over de ideeën over Pasgeld en nu blijkt er opeens een uitgewerkt plan te liggen. De beantwoording van de vragen en nadruk op de duurzaamheid van de nieuwe woningen wekte bovendien de indruk dat over de gevolgen voor de huidige bewoners nog nauwelijks is nagedacht. Zo bleek dat de effecten voor het verkeer op de Lange Kleiweg nog niet duidelijk waren en dat niet bekend was dat het verkeer bij het bruggetje op de grens van Rijswijk en Delft nu al vaak vaststaat. Zoals een bewoonster zei “Ik hoef niet te weten wat voor warmtepompen er in de nieuwe woningen komen, ik wil weten of ik mijn buurt nog wel uit kan rijden”. Er waren veel vragen over de mate waarin de buurt haar ideeën en wensen kan laten horen en in hoeverre er ook ruimte bestaat deze te honoreren. Er werden hier door een aantal aanwezigen grote vraagtekens bij geplaatst, onder andere door ervaringen met eerdere trajecten, zoals de sluiting van het pontje en de herinrichting van het Jaagpad. Duidelijk was dat er nog veel “oud zeer” zit. De brede wens was dan ook dat de informatie en betrokkenheid in het verdere verloop wel goed wordt geregeld en dat wensen en suggesties van de buurt ook

YOGA
FORALL

**GRATIS
PROEFLES**

Dru Yoga is de perfecte manier om je lichaam & mind te ontspannen.

Daze vorm van yoga is zeer toegankelijk en legt de nadruk op vloeiende bewegingen die je stress en vermoeidheid wegnemen en je meer energie geven.

Je hoeft niet superfit te zijn!

LESTIJDEN

MAANDAG

9.00 – 10.30 uur

actieve yoga, incl thee

20.00 – 21.30 uur

yoga en meditatie

DINSDAG

20.00 – 21.30 uur

yoga en meditatie

*al deze lessen vinden plaats
op Jaagpad 126 Rijswijk*

Voor vragen of informatie kunt u geheel vrijblijvend contact opnemen met
Carla van der Maaden. Tel. 0648551956 of email carla@yogaforall.nl

MEER INFORMATIE/LESTIJDEN WWW.YOGAFORALL.NL

daadwerkelijk worden meegenomen. De wethouder zegde toe voor de zomer met een plan over participatie en inspraak te komen. Hij refereerde aan het eerder genoemde HBG project en de herinrichting van de van Hardenbroeklaan, waar op verzoek van de bewoners de ondergronds afvalcontainers niet in de straat worden geplaatst. Hij riep de buurt op zich te organiseren zodat de mening van de buurt duidelijk gepresenteerd kan worden.

Verkeersveiligheid

Een onderwerp dat vaak genoemd werd was de verkeersontsluiting. De buurt merkt nu al dat door de bouw van Sion en Parkrijk het autoverkeer op de Lange Kleiweg en 't Haantje de afgelopen tijd is toegenomen. Zeker als de tunnel onder het spoor gereed is, zal er meer verkeer vanuit deze wijken de Lange Kleiweg gaan gebruiken om Delft of de A4 te bereiken. Door de te bouwen woningen in Pasgeld zal het autoverkeer verder toenemen. De vrees bestaat dat de huidige bewoners hun wijk door de verwachte drukte op de Lange Kleiweg veel moeilijker uitkomen. Er is tenslotte maar één uitgangsweg: het Jaagpad aan de kant van Delft. Aandacht voor meer uitgangswegen werd ook gevraagd voor het geval er zich een calamiteit voordoet.

Verschillende malen werd ook gewezen op de gevaarlijke situatie bij de kruising Jaagpad/Lange Kleiweg. De brug is maar éénbaans en het kruispunt is zeer onoverzichtelijk waardoor er geregeld aanrijdingen zijn. Een aantal ouders durft hun kinderen daarom niet alleen het kruispunt over te laten fietsen. Een ander punt dat vaak genoemd werd is het slechte bereik van de buurt per openbaar vervoer. In 2012 is het pontje gesloten en sinds een jaar is de reguliere busdienst vervangen door een belbus. Voor mensen die slecht ter been zijn of afhankelijk zijn van het OV is de buurt bijna niet te verlaten of te bereiken. De wethouder gaf aan dat over de verkeerstroom en het OV nog geen gedetailleerde plannen zijn, maar gaf aan dat daar bij een volgende bijeenkomst met bewoners zeker op terug met worden gekomen.

Hiermee was het centrale deel afgerond en was het tijd voor bitterballen. De plattegronden van de plannen konden worden bekeken en worden besproken met vertegenwoordigers van de gemeente en de projectontwikkelaar.

Wilbert van Bijlert

Proces en planning

9 mei 2019 informatieavond Prorail inzake Tracébesluit (Vlietzig)

Mei 2019 raadsvoorstel verkoop grond in raad

Q2/Q3 2019 voorontwerpbestemmingsplan in procedure

Q3/Q4 2019 ontwerpbestemmingsplan in procedure

Q2/Q3 2020 vaststelling bestemmingsplan in raad

De planning zoals gepresenteerd tijdens de informatieavond

WERKGROEP PASGELD VAN DE CONTACTGROEP RIJSWIJK-ZUID

Tijdens de informatie over de bouwplannen in Pasgeld zegde wethouder van de Laar toe voor de zomer met een plan over participatie en inspraak komt te komen. Hij riep de buurt op zich te organiseren zodat de mening van de buurt duidelijk gepresenteerd kan worden. Wij vonden dat een goed idee en hebben nagedacht hoe we dat het beste kunnen vormgeven. We hebben besloten de Werkgroep Pasgeld op te richten en die onderdeel te laten uitmaken van de Contactgroep Rijswijk-Zuid.

Deze contactgroep behartigt vanouds de belangen van de inwoners van Rijswijk-Zuid en is al jaren aanspreekpunt voor de gemeente. Op 30 april hebben wij met de projectdirecteur van Rijswijk Buiten gesproken. Hij heeft gezegd dat de planning, zoals gepresenteerd door de gemeente op 15 april, wordt herzien en beslissingen over de verdere ontwikkeling van Pasgeld na de zomervakantie worden genomen. Begin mei hebben wij aan alle bewoners tussen de spoorlijn, de Vliet en de A4 een brief gestuurd om hen te informeren over de werkgroep en het gesprek met de gemeente. In de brief stond de volgende vraag: 'Als je voor je jezelf een rol ziet in de participatie bij de ontwikkeling van het gebied Pasgeld en je hebt daar ook wat tijd voor: laat het ons alsjeblieft weten.' Een groot aantal buurtbewoners heeft daarop gereageerd en eind juni hebben we met hem overlegd over de verdere vormgeving van de activiteiten van de werkgroep.

Heb je niet gereageerd maar wil je wel betrokken zijn of heb je het gevoel dat je informatie mist: neem gerust contact op met een van ons en we praten je bij! Ook kan je ons mailen via werkgroeppasgeld@gmail.com.

Contactgroep Rijswijk Zuid – Werkgroep Pasgeld

Janneke Vervloed
Frederiek Broomhaar
Wilbert van Bijlert
Peter Witteman
Hans van der Stap

INGEZONDEN BRIEF: LICHT- EN HORIZONVERVUILING IN ONZE BUURT: DE KOMST VAN EEN NIEUWE RECLAMEMAST.

Beste buurtbewoners,

Onze buurt behoort tot de mooiste buurten van Rijswijk. Je kunt er heerlijk wandelen en de uitzichten die je heb langs de Vliet, op de Lange Kleiweg, in het Wilhelminapark of vanuit het Elsenburgerbos zijn prachtig. Het valt echter niet mee om deze omgeving zo mooi te houden. Een grote bedreiging is de steeds oprukkende horizonvervuiling. Het gebouw van het EPO is daar een duidelijk voorbeeld van: of je het nu mooi of lelijk vindt; er valt vanuit de wijde omtrek niet aan te ontkomen.

Een ander voorbeeld is de 40 meter hoge Hornbachmast die daar “opeens” stond en in de avond en nacht een enorme hoeveelheid reclame-licht produceert, die de horizon, gezien vanuit onze buurt danig vervuult: een prima geldopbrengst (1 miljoen eur in 10 jaar) voor de gemeente den Haag, een enorme lichtverontreiniging voor de omgeving; een omgeving die qua lichtintensiteit tot het nu al meest vervuilde gebied van Nederland behoort (“mooi” te zien op bijvoorbeeld platformlichthinder.nl).

Wat de meeste van ons waarschijnlijk niet weten is dat er nu een aanvraag ligt voor een volgende, nog hogere, nog lichtintensere (bewegend beeld) reclamemast, in de buurt van de Hornbachmast. De vergunningsprocedure is hiervoor vorig jaar gestart en ligt nog ter goedkeuring bij de Dienst Stads Ontwikkeling van de Gemeente Den Haag (Kenmerk 201803232). Goedkeuring valt over niet al te lange termijn te verwachten, maar de gemeente kan niet zeggen wanneer en is bovendien niet scheutig met het verstrekken van informatie. Ze verwijst naar de publicatie “ter zijner tijd” op overheid.nl waarop je dan binnen 6 weken kunt reageren. Foto’s van de geplande mast, waarop duidelijk te zien is hoever deze boven de bestaande reclamemast uittorent, liggen te inzage bij het gemeenteloket, maar mogen niet gedeeld worden.

Als individuele buurtbewoner is het moeilijk om de komst van wéér een nieuwe, volstrekt zinloze, licht- en horizonvervuilende reclame-uiting te voorkomen. Gezamenlijk kunnen we wellicht meer! Om deze reden zou ik u willen vragen om, samen met mij (1) de publicatie van de omgevingsvergunningen heel goed in de gaten te houden + mij te berichten als het zover is en (2) alle argumenten en mogelijkheden aan te dragen om de komst van de mast te voorkomen. Misschien heeft een van jullie ervaring met een vergelijkbare situatie? Ik hoor het graag.

Ps: een vuist maken als buurt kan, hoe dan ook geen kwaad. Zo is het de, door de komst van de Hornbachmast totaal overvallen, bewoners van de wijk Ypenburg in ieder geval gelukt om Hornbach ertoe te bewegen, de felle verlichting, ná sluitingstijd uit te schakelen.

Dank jullie wel voor jullie reactie!

Ernst Hoyer

Bewoner Jaagpad 19

Email: ernst_hoyer@hotmail.com

HEIJBERS VERKLEIJ HOVENIERS

• **ONTWERP** • **AANLEG** • **ONDERHOUD** •

Postbus 81
2675 ZH Honselersdijk
Shaun 06-81486633
Bas 06-41517857
info@heijbersverkleij.nl

WWW.HEIJBERSVERKLEIJ.NL

/HVHOVENIERS

OPROEP: EEN BRUG OVER DE VLIET: OF NIET?

Van 1911 tot 2012 heeft er een fiets- en voetgangerspont gevaren tussen het Jaagpad en de Delftweg. Door bezuinigingen is de pont uit de vaart genomen en in 2018 heeft de gemeenteraad besloten dat er definitief geen terugkeer van het fiets-voetveer komt. Het pontje zorgde ervoor dat bewoners van Pasgeld waren aangesloten op tramlijn 1 naar Delft en Den Haag en dat er een verbinding bestond tussen de Rijswijkse wijken Vrijenban en Pasgeld/'t Haantje.

Fiets- en voetgangersbrug De Oversteek, tussen Oud Rijswijk en de Delftweg

Al 50 jaar wordt er gedacht over een brug of tunnel vanaf Pasgeld over of onder de Vliet. Door de groei van Rijswijk Buiten en het toegenomen belang van fietsverkeer (o.a. als alternatief voor de auto) is het goed mogelijk dat een brug voor fietsers en voetgangers in een grote behoefte kan voorzien. Het kan de zowel de bereikbaarheid van Pasgeld, Rijswijk Buiten en Rijswijk Vrijenban als het fietsverkeer tussen Rijswijk en Ypenburg verbeteren. Te denken valt aan een brug zoals de in 2014 geopende draaibare fiets- en voetgangersbrug brug de Oversteek, bij de haven van Rijswijk. Een mogelijke locatie zou bijvoorbeeld de uitgang van de TNO bij de Vliet en aan de overkant de Zuiderweg. Wat vindt u? Stuur uw reactie naar buurtbladdedrassigedriehoek@gmail.com.

DIVERSEN

OPROEP VAN EEN PAAR BEWONERS VOOR EEN TOEGANKELIJK EN SCHOON PASGELD

Bij een aantal voortuinen aan het Jaagpad en in de van Hardenbroeklaan groeit het groen (ver) over het trottoir. Dit maakt wandelen voor mensen met een rollator, rolstoel of kinderwagen lastig. Vriendelijk verzoek dit groen bij te snoeien zodat iedereen zonder obstakels door de buurt kan wandelen. Daarnaast het verzoek om vuil niet naast de containers aan het Jaagpad, de Pasgeldlaan en de van Hardenbroeklaan te gooien. Het gebeurt de laatste tijd steeds vaker dat er afval naast de containers wordt gezet omdat deze vol is of het afval te groot. Laat het dan niet achter, maar neem contact op met Avalex. Bedankt.

HERINRICHTING VAN HARDENBROEKLAAN

In het vorige buurtblad stond al dat de gemeente de van Hardenbroeklaan in 2019 zal herinrichten. Het definitieve plan is na overleg met de buurt door de gemeente vastgesteld. De ondergrondse afvalcontainers, waar in een eerder plan sprake van was, komen er niet. Al eerder was bekend geworden dat de linden, die ruim 60 jaar geleden in de van Hardenbroeklaan zijn geplant, gerooid moesten worden. De wortels van de bomen hadden zowel de riolering als allerlei kabels zodanig aangetast dat kap het enige alternatief was. Eind februari was voor de linden het moment van de waarheid. Alle bomen zijn tot een hoogte van 1 meter omgekapt, later dit jaar zullen de wortels

Hoveniersbedrijf Klein-Boskoop

**Tuinontwerp
Tuinaanleg
Sierbestrating
Tuinonderhoud**

Bezoekadres:
Henricuskade 55
2497 NB Den Haag
Tel. 070-3194575
Mob. 06-22477865
Email : info@klein-boskoop.nl
www.klein-boskoop.nl

Postadres:
Pasgeldlaan 9
2288 CD Rijswijk
Tel. 015-3109518

worden uitgegraven en zullen er verschillende soorten nieuwe bomen worden teruggeplaatst. Het is voor de meeste bewoners wel even wennen zonder bomen. Maar het maakt de straat wel lichter en ruimer en de nieuwe inrichting met parkeerhavens ziet er mooi uit.

Tijdens de werkzaamheden, de achterste bomen zijn op deze foto nog niet gekapt.

VERKEERSVEILIGHEID

Het kruispunt Lange Kleiweg/'t Haantje is op drukke momenten vaak onoverzichtelijk en er hebben zich daardoor al een aantal ongelukken voorgedaan. Vanuit een aantal buurtbewoners is hierover vorig en dit jaar contact met de gemeente opgenomen, helaas heeft dit nog niet tot actie geleid. Tijdens de informatieavond op 15 april kwam het kruispunt ook uitgebreid aan de orde. In het Meldpunt Onveilig Verkeer van Omroep West van mei jl. in mei stond het kruispunt in de top 5 van de gevaarlijkste punten. Het liet daarmee 1843 andere aangemelde kruispunten in Zuid-Holland achter zich.

BUURTAPP

In de buurt zijn twee whatsappgroepen, een om elkaar te informeren in geval van een 1-1-2 situatie en een "Buurtpraat" over activiteiten, gevonden voorwerpen etc.

Wilt u lid worden van een van deze, of beide, apps, stuur dan een app naar Frank van Geest (tel: 06-12445653)

VAN OOSTEROM & VERHAGEN

Willemstraat 27
2282 CB Rijswijk

t (070) 399 50 01
e assu@ovmak.nl

www.ov-verzekeringen.nl

VAN OOSTEROM & VERHAGEN

Willemstraat 27
2282 CB Rijswijk

t (070) 399 50 01
e assu@ovmak.nl

www.ov-verzekeringen.nl

Hoogduyn schildersbedrijf

Jaagpad 148
2288 CN Rijswijk
Fax 015-2127204

Telefoon 015-2122191
Mobiel 06-53812815

E-mail : f.a.m.hoogduyn@ziggo.nl

GROEN LANGS DE VLIET – COMPOST EN PLANNEN VOOR 2019

Vorig jaar zijn door een groot aantal buurtbewoners perkjes aan het Jaagpad aangelegd en fruitbomen bij de Van Hardenbroeklaan geplant. Voor het komende seizoen hebben we een meerjarig bloemenmengsel ingezaaid bij de waterkant van de Van Hardenbroeklaan en enkele vaste (kruiden) planten onder de fruitbomen en op enkele plekken in de perkjes. Het zaaien van pompoenen was vorig jaar een groot succes, relatief weinig onderhoud en een goede opbrengst. Daarom zullen we dat ook dit jaar inzaaien. Bij de gemeente Rijswijk hebben we een aanvraag voor een groenvoucher ingediend voor de financiering van het buurtproject. Alle hulp van mede buurtbewoners is welkom!

We hebben het idee om een soort mini-bieb voor pompoenen te maken. Een kast of kist waarin de rijpe pompoenen (of andere oogst) gelegd kunnen worden, zodat ze niet te vroeg van de planten worden gehaald. Misschien heeft u een goed idee hiervoor of heeft u nog iets staan wat we hiervoor kunnen gebruiken? De bodem van onze perkjes kan op sommige plekken wel wat extra voeding gebruiken. Daarom is de eerste natuurwerkdag van de buurt dit jaar op de compostdag georganiseerd, zaterdag 30 maart. We maken inmiddels zelf verschillende soorten compost en willen jullie daar graag over informeren.

Wat is compost?

In een bos vallen de bladeren op de grond samen met ander organisch materiaal wordt dit verteerd door bacteriën en schimmels. De wormen en andere grotere beestjes eten dit half vergane materiaal op en poepen het weer uit. Deze poep dient weer de planten als voeding. Dit is een natuurlijk proces en gaat al jaren goed.

Waarom zou je zelf compost willen maken?

Een groot deel van je afval bestaat uit organisch materiaal. Wanneer je zelf gaat composteren breng je je groen (keuken-) afval niet meer naar de container (waardoor de kringloop kleiner wordt) en je aan huis kunt recyclen. Op deze manier maak je je eigen (gratis!) plantenvoeding en hoeft je geen (kunst)mest of pokon te kopen voor je planten. Compost bevat natuurlijke bacteriën en schimmels die de planten sterker er weerbaarder maken waardoor je geen bestrijdingsmiddelen meer nodig hebt tegen plagen. Je kunt natuurlijk ook je afval naar de groencontainer brengen en elk jaar een zakje compost halen bij Avalex (maar dat is niet zo leuk als zelf maken).

Verskillende soorten compost

Er zijn een aantal manieren om zelf compost te maken. Als je een (grote) tuin hebt kun je met een compostbak aan de slag. Hiervoor heb je relatief veel afval nodig om een beetje een hoop te kunnen maken. Het is belangrijk om groen en bruin materiaal te mengen. Groen materiaal is vers tuin- en keukenafval, mest, gras. Bruin materiaal is zaagsel, houtsnippers, stro, takken en bladeren. De hoop moet groot genoeg zijn om op de juiste temperatuur te komen, zodat er

uiteindelijke goede compost ontstaat. Dit proces duurt maanden. Het kan versneld worden door de hoop te keren. Maar dat is zwaar werk en niet noodzakelijk voor goede compost.

Als je geen tuin hebt of op één hoog woont zijn er andere mogelijkheden. Je kunt hiervoor met wormen gaan composteren of met een bokashi emmer aan de slag. In een wormenbak boots je een deel van de bovenste laag in het bos na. Hiervoor heb je een wormenbak nodig (die kun je makkelijk van een paar emmers of bakken zelf maken) en een portie speciale compostwormen. Regenwormen bewegen verticaal door de grond om grond te draineren. Compostwormen bewegen zich in de half verteerde laag, daar waar het afval al enigszins is voorberekt door de bacteriën en schimmels. Na verloop van tijd wordt je keukenafval keurig verteerd door de wormen. Het resultaat is zwarte kruimige compost voor je planten. Uit het proces komt ook vocht, dit kun je opvangen en verdunnen met het giet water. De compost laat je drogen en kan dan uitgestrooid worden in tuin of plantenbak. Eventueel een beetje ingewerkt in de grond.

Een bokashi emmer werkt wel met speciale luchtdichte emmers. Hier kan alle soorten keukenafval in, zelfs gekookt eten en kleine botten. Door toevoeging van strooisel waar bacteriën en schimmels in zitten wordt het afval niet gecomposteerd maar gefermenteerd. Net als zuurkool of bier gebrouwen wordt. Het afval wordt op deze manier voorberekt voor het bodemleven zoals wormen. Bij dit proces komt ook vocht vrij dat je verdund aan je planten kunt geven. De emmer moet minimaal twee weken staan voordat de inhoud in de tuin of plantenbak wordt ingegraven. Het materiaal ziet er dan nog net zo uit als toen het erin is gegaan, maar het bodemleven kan er sneller mee aan de slag. De bokashi kan in de tuin worden ingegraven onder een laagje aarde van 10 cm.

Wat mag waarin?

Compostbak: grof gehakseld groen, gemaaid gras, ongekookt keukenafval, koffiedik, theezakjes

Wormenbak: schillen uit de keuken, koffiedik en theezakjes, karton en papier snippers, eierschillen, bananenschillen

Bokashi: gekookte etensresten, schillen uit de keuken, koffiedik, theezakjes

Mocht je meer informatie willen over composteren of wil je samen met andere mensen een compostbak opzetten? Spreek ons gerust aan en laat weten welke manier het beste bij je past.

Daniëlle en Joost Schoonheim

KINDERBOERDERIJ

Jullie hebben vast wel gezien dat we de varkensweide aan het opknappen zijn. Met wat zware jongens van het Jaagpad die door weer en wind er tegenaan zijn gegaan, ziet het er al bijna picobello uit. Dit in contrast tot de stoere jongens die, na het modderige klusje, niet te onderscheiden waren van de varkens. Nu alleen nog de puntjes op de i, een poortje erin en dan is het klaar. Wellicht komt er nog een Spa modderbad voor Geer en Goor, waar ze heerlijk in kunnen poedelen. Dit is essentieel voor een mooie gladde zachte varkens-perzik-huid. Geer en Goor hebben het weitje al netjes verwijderd van alle onkruid en het lekker omgeploegd, dus de Spa kan er zo in. Onze nieuwe lakenvelder kippen en Noord-Hollandse Blauwe broeders pronken mooi tussen al het andere kippengespuis. Helaas is 1 van de Noord-Hollandse Blauwe hanen plots verdwenen en we vragen ons nog steeds af wat er met hem gebeurd is??

We hebben weer eitjes te koop, ze zijn heerlijk en bovendien steun je dan ook meteen de kinderboerderij. Bij deze willen we jullie ook bedanken voor het brengen van kapotte kleine elektrische apparaten. Wij blijven deze graag in ontvangst nemen. Mocht je interesse hebben om

Herberg Vlietzig

Trouwen op locatie ♡ Feesten
Diner ♡ Rondvaarten ♡ Receptie
voor info en open dagen kijk op www.vlietzig.nl

Herberg Vlietzig Altijd Feest!!!

Jaagpad 7 | 2288 AB Rijswijk | 015-2131004 | info@vlietzig.nl | www.vlietzig.nl

**OP
Visite**
koffie lunch borrel

— bij —
HERBERG VLIETZIGT

openingstijden:

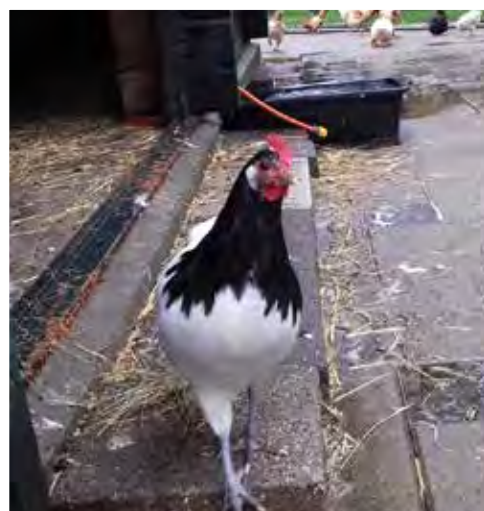
woensdag t/m zondag
11.00 tot 18.00 uur

Jaagpad 7 Rijswijk 015 213 1004 info@vlietzig.nl www.vlietzig.nl

ons team van vrijwilligers te komen versterken, al is het maar een uurtje per maand, neem dan contact met ons op want vele handen maken licht werk. We zijn ondertussen heel nieuwsgierig naar welke kleuren het dakje van het stalletje zal krijgen in de komende lente.

Groet,
Anne Boting

Het graven van de varkensweide. Op de achtergrond zijn de kassen aan de Lange Kleiweg te zien die begin 2019 zijn gesloopt.

Voor onderhoud en renovatie in en om het huis

- Timmer en onderhoudswerkzaamheden
- Keukenmontage
- Badkamer en toiletrenovatie
- Tegel en stucwerk
- Schilder en sauswerken
- Spachtelputz
- Tuinonderhoudswerkzaamheden

015-7850366 of 06-55950388

www.fmklussenbedrijf.nl

MONUMENTEN IN PASGELD EN 'T HAANTJE

In onze buurt staan vier Rijksmonumenten en vier gemeentelijke monumenten. De Rijksmonumenten zijn het stoomgemaal (Jaagpad 6), herberg Vlietzicht (Jaagpad 7), boerderijcomplex Breedam (Haantje 11) en de watertoren (Jaagpad 148b). De gemeentelijke monumenten zijn de boerderij aan 't Haantje 14, het hekwerk en de rolpaal bij het gemaal (Jaagpad 6/7) en het hekwerk op de brug bij de hoek Jaagpad/Pasgeldlaan/van Hardenbroeklaan. De komende buurtbladen zal er telkens één monument worden uitgelicht, deze keer is dat de watertoren. Onderstaande tekst komt uit de Groot Rijswijk van februari 2011, toen de watertoren 100 jaar bestond.

De Rijswijkse Watertoren

Kenners van Rijswijkse monumenten zullen bij bovenstaande titel opmerken dat er een fout in staat want de toren is helemaal niet Rijswijks. Dat klopt want aan de voet is een gedenkplaat aangebracht met de namen van de burgemeester, wethouders en secretaris van de gemeente Hof van Delft met het jaartal 1911. Maar de toren heeft wel altijd op Rijswijks grondgebied gestaan. De gemeente Hof van Delft grensde aan Rijswijk maar de grens liep langs de Kastanjewetering bij het Haantje en verder naar het westen (het terrein van de Gistfabriek). We gaan dit raadsel oplossen.

De openbare drinkwatervoorziening is in Nederland pas laat op gang gekomen. Alleen de grote gemeentes konden zich de aanleg en het onderhoud van een leidingennet veroorloven.

Plattelandgemeentes konden dit niet en waren dus afhankelijk van een grote buur. In Den Haag is in 1874 een duinwaterleidingbedrijf gesticht en zo rond 1900 was 70% van de bevolking van Zuid-Holland aangesloten op een of ander waterleidingnet.

De gemeente Hof van Delft besloot in 1910 drinkwater en gros te gaan inkopen van het Haagse duinwaterleidingbedrijf. Op Haags grondgebied aan de Broeksloot, de grens met Rijswijk, kwam de grote watermeterput van de gemeente Hof van Delft. Een transportleiding liep vanuit die meterput via de Haagweg richting Hoornbrug, vervolgens langs de Vliet, in het Jaagpad, naar het terrein van de te bouwen watertoren. De leiding was van gietijzer en 10 cm in doorsnede. De Rotterdamse aannemer Van Waning en Co. bouwde de toren van 30 meter hoog in gewapend beton. In de reinwaterkelders onder de toren kon 300 m³ water worden opgeslagen. Motoren pompten het water naar het boven in de toren gelegen waterreservoir, groot 200 m³, en vervolgens naar de verbruikers. Op het terrein werd ook een dienstwoning gebouwd voor de beheerder.

La plus petite ville du monde

Lente of zomer in de Ardennen? Natuurlijk!!

Dat kan! Op minder dan 3 uur rijden voor een week, weekend of midweek te huur voor cultuur-, natuur- en sportliefhebbers: Vakantiehuis voor 5 - 6 personen in een prachtig deel van de Ardennen. Vlakbij Durbuy, het zeer romantische kleinste stadje van België, waar het leuk is om rond te kijken en waar je heerlijk kunt eten. Er zijn uitgebreide mogelijkheden voor wandelen, fietsen, golfen en kanoën. Het huis is volledig ingericht:

verwarming, prima bedden, tv, radio, cd-speler, dvd, magnetron, koelkast en veel boeken en tijdschriften.

Huurprijs vanaf 49 euro per nacht, met een minimum van drie nachten.

Voor verdere informatie:

Kees Duijvestein,

Telefoonnr. 06 26 17 06 06

duijvestein@gmail.com

Praktijk voor speltherapie

Jaagpad 142

015 - 7850605

mvdkramer@speltherapierijswijk.nl

Vanaf augustus 2011 werk ik als speltherapeut nu ook aan huis.

Speltherapie is een hulpmiddel om kinderen, van 4 tot 12 jaar, individueel te helpen met sociaal-emotionele problemen en/of ontwikkelingsproblemen en/of gedragsproblemen.

Het spel geeft de mogelijkheid aan kinderen om opgedane ervaringen uit te spelen, spanning te ontladen, belemmeringen te verwerken en zichzelf en zijn situatie op een andere manier te beleven. Spel is een communicatiemiddel van een kind, daarnaast is er in de therapie ruimte voor creativiteit en gesprek. Wilt u een keer kennis maken, dan bent u van harte welkom.

Meer informatie vindt u op de website: www.speltherapierijswijk.nl

Marieke van der Kramer - de Vries

De officiële ingebruikname was in 1911. In dat jaar werden ook de Rijswijkse woningen aan het Jaagpad aangesloten tegen een vergoeding van f 6,50 per aansluiting. Na de opheffing van de gemeente Hof van Delft, in 1921, ging deze met de waterleiding op in de gemeente Delft. In 1956 kocht drinkwaterleidingbedrijf “De Vlietstreek” (Rijswijk / Voorburg/ Leidschendam) de watertoren met bijbehorend terrein. In 1988 werd de toren gerestaureerd en draaide nog mee in de ondersteuning van het gebied Haantje/Sion om plotselinge drukstoten op te vangen. Nu is het terrein met de toren aan een particulier verkocht en krijgt de watertoren een tweede leven als woning op hoogte.

BURENDAG

Burendag is een jaarlijks terugkerend feest dat je samen viert met je burens en de buurt op de 4e zaterdag in september. In 2019 vierten we Burendag op 28 september. Het is een dag waarop je gezellig samen komt en waarbij veel mensen iets goeds doen voor elkaar en de buurt. Het Oranje Fonds steunt sociale initiatieven en bevordert zo contact en verbinding tussen groepen mensen. Ook met Burendag wil zij mensen dichterbij elkaar brengen. Daarom is het mogelijk als buurt vanaf half juni 2019 een aanvraag tot max. € 350,= in te dienen bij het Oranje Fonds om jullie Burendagplan te kunnen uitvoeren. Aanvragen kunnen zowel door particulieren of organisaties worden ingediend. Ook als je een activiteit organiseert en geen subsidie aanvraagt kan je een Burendag feestpakket krijgen als je je voor 1 september aanmeldt. Verdere informatie over burendag en de aanmeldingsformulieren zijn te vinden op www.burendag.nl.

HERBERG 'T HAANTJE

De wijk 't Haantje is genoemd naar de gelijknamige herberg en café dat vanaf 1600 tot 1959 op de kruising van het Jaagpad en de Lange Kleiweg stond. De eerste 200 jaar stond de herberg aan de Vliet, in het begin van de 19e eeuw is het gekocht door de eigenaar van de Koetswagen, een herberg aan de overkant van de Vliet. Hij heeft het waarschijnlijk uit concurrentieoverweging gekocht, want niet lang na de verkoop werd 't Haantje gesloopt. In 1868 is de uitspanning opnieuw opgebouwd aan de andere kant van de Lange Kleiweg. Vanaf die tijd werd er een wekelijkse dansavond gehouden, is er enkele jaren schietbaan geweest en kwam er voor kinderen een speeltuin. Vanaf 1942 hield de Boerenleenbank (nu Rabobank) iedere woensdagavond van zes tot acht uur zitting voor de bewoners van Sion, t Haantje en Pasgeld. Het café is in 1959 afgebroken.

In het jaarboek 2018 van de Historische Kring Rijswijk (HVR) is een uitgebreid artikel van Aart Struijk over de geschiedenis van de herberg te lezen. Het Jaarboek is te verkrijgen voor € 19,95 bij de volgende verkooppunten:

- Tijdens de bijeenkomsten van de HVR (www.historischeverenigingrijswijk.nl)
- Museum Rijswijk, Herenstraat 67
- Bruna, Herenstraat 5
- Stadhuis, Boogaardplein 1

AGENDA BUURTHUIS

21 juni	19.30u	Klaverjassen
24 juni	13.00u	Bridge
26 juni	19.30u	Dansen (diverse dansstijlen)
27 juni	19.30u	Yoga
1 juli	13.00u	Bridge
3 juli	19.30u	Dansen (diverse dansstijlen)
8 juli	13.00u	Bridge
10 juli	19.30u	Dansen (diverse dansstijlen)
15 juli	Bridge	
17 juli	19.30u	Dansen (diverse dansstijlen)
18 juli	16.30u	Pannenkoeken in het buurthuis!
Zomerstop		
4 september	19.30u	Dansen (diverse dansstijlen)
5 september	19.30u	Yoga
15 september		Uitje naar Drievliet voor de kinderen uit de buurt

Het volgende buurtblad verschijnt in het najaar.
 Alle bijdragen zijn welkom, dat kan een artikel zijn,
 een ingezonden brief, een foto van de buurt uit het
 verleden etc. Mail deze graag voor 1 november naar
buurtbladdedrassigedriehoek@gmail.com

